

Univerzita Hradec Králové

Ústav sociální práce

Salesiánská střediska pro mládež v ČR

Bakalářská práce

Autor: Jiřina Hýbnerová
Studijní program: B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce
Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

Hradec Králové

2016

Zadání bakalářské práce

Autor:	Jiřina Hýbnerová
Studium:	U13106
Studijní program:	B6731 Sociální politika a sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce
Název bakalářské práce:	Salesiánská střediska pro mládež v ČR
Název bakalářské práce AJ:	Salesian center for youth in the Czech Republic

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem mé bakalářské práce je přiblížit nejen historii salesiánů, ale především popsat a zmapovat metodou šetření činnost salesiánských středisek pro mládež v ČR. Podrobněji se zaměřím na středisko v Pardubicích, které se jako jediné v ČR zabývá i doprovázením mladých lidí z dětských domovů a ohrožených rodin do samostatného života. Zvolené metody a techniky: výzkumné šetření, studium dokumentů.

JANDÁČEK, M. Josef Kubín člověk v nesprávné době na správném místě. Vsetín : Atlas, 2012.
BOSCO, J., Můj život pro mladé: vzpomínky zakladatele salesiánů. Praha : Portál, 2014. FERRERO, B. Šťastní rodiče Křesťanská výchova podle Dona Bosca. Praha : Portál, 2004.

Garantující pracoviště:	Katedra sociální práce a sociální politiky, Ústav sociální práce
Vedoucí práce:	Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.
Oponent:	JUDr. Miroslav Mitlöhner, CSc.
Datum zadání závěrečné práce:	4.12.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 22. června 2016

Jiřina Hýbnerová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce Mgr. Miroslavu Kapplovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a trpělivost při realizaci této práce. Poděkování patří i pracovníkům salesiánských středisek, kteří mi ochotně věnovali svůj čas a poskytli mi rozhovory.

Abstrakt

HÝBNEROVÁ, Jiřina. *Salesiánská střediska pro mládež v ČR*. Hradec Králové, 2016, Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Ústav sociální práce.

Vedoucí práce: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

Bakalářská práce se zabývá popisem práce s dětmi a mládeží v oratořích a klubech v salesiánských střediscích. Je členěna na teoretickou a výzkumnou část. Teoretická část přibližuje zakladatele Dona Bosca, historii salesiánů v České republice, oblasti, ve kterých salesiáni působí, a popisuje preventivní systém, který se opírá o tři hlavní pilíře rozum, víru a laskavost. Ve výzkumné části je pomocí kvalitativní výzkumné strategie analyzován a interpretován hlavní cíl, kterým je popis specifik práce s neorganizovanou mládeží ve vybraných salesiánských střediscích v České republice.

Klíčová slova: Salesiáni, Don Bosco, práce s mládeží, salesiánská střediska, sociální prevence, sociální služby

Abstract

HÝBNEROVÁ, Jiřina. *Salesian center for youth in the Czech Republic*. Hradec Králové, 2016, Bachelor thesis. University of Hradec Králové, Institute of Social Work.

Thesis supervisor: Mgr. Miroslav Kappl, Ph.D.

This Bachelor thesis deals with the description of work with children and youth in the oratories and clubs in Salesian centers. It is divided into theoretical and research part. Theoretical part of the founder of Don Bosco, the Salesians in the history of the Czech Republic, an area in which the Salesians operate and describes the preventive system, which is based on three main pillars of wisdom, faith and kindness. The research part is based on qualitative research strategy is analyzed and interpreted the main objective, which is to describe the specifics of the work with unorganized youth in the selected Salesian centers in the Czech Republic.

Keywords: Salesians, Don Bosco, youth work, salesian centers, social prevention, social services

Obsah

Úvod	10
1 Salesiáni a historie	12
1.1 Zakladatel Jan Bosco	12
1.2 Společnost svatého Františka Saleského	14
1.2.1 Sv. František Saleský	14
1.3 Historie salesiánů v ČR	15
1.3.1 Období 2. světové války	15
1.3.2 Poválečné období	16
1.3.3 Období let 1948 - 1989	16
1.3.4 Období po roce 1989	17
1.4 Shrnutí kapitoly č. 1	17
2 Rozsah činností salesiánů	19
2.1 Oblast působení salesiánů	19
2.2 Střediska a kluby mládeže	19
2.2.1 Programy středisek a klubů mládeže	20
2.3 Směr salesiánské pomoci	21
2.4 Salesiánský preventivní systém	22
2.4.1 Rozum	22
2.4.2 Laskavost	23
2.4.3 Víra	23
2.5 Shrnutí kapitoly č. 2	24
3 Sociální služby v salesiánských zařízeních	26
3.1 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež	26
3.1.1 Principy nízkoprahovosti	27

3.1.2	NZDM a jeho ukotvení v legislativě	29
3.2	Shrnutí kapitoly č. 3.....	30
4	Výzkumná část.....	31
4.1	Formulace hlavního a dílčích cílů výzkumu.....	31
4.2	Výzkumná strategie	33
4.3	Výběr výzkumného vzorku.....	34
4.4	Průběh výzkumu	36
4.5	Metody zpracování údajů a analýza dat.....	36
4.6	Reflexe etických rizik výzkumu a zvolené výzkumné strategie z hlediska validity výzkumu	37
4.6.1	Reflexe etických rizik.....	37
4.6.2	Rizika výzkumu a zvolené výzkumné strategie z hlediska validity výzkumu	37
5	Analýza a interpretace získaných údajů.....	39
5.1	DC1. Zjistit, co je hlavním cílem a posláním střediska	39
5.2	DC2. Zjistit, jaké typy služeb střediska nabízejí	39
5.3	DC3. Zjistit, jaké typy klientů nejčastěji střediska navštěvují.....	41
5.4	DC4. Zjistit, jak probíhá proces přijetí klienta	42
5.5	DC5. Zjistit, jaké metody sociální práce salesiánské kluby používají	44
5.6	DC6. Zjistit, jaké akce pořádají a co je jejich cílem.....	46
5.7	DC7. Zjistit, jak je ve střediscích vnímána úloha pastorace mládeže	48
5.8	DC 8 Zjistit, s jakými institucemi a organizacemi spolupracují.....	49
	Závěr a diskuze	51
	Seznam tabulek	54
	Seznam příloh	54
	Použitá literatura	55

Úvod

V této bakalářské práci se zabývám vybranými salesiánskými středisky v České republice, která jsou provozována kongregací salesiánů. Než jsem začala psát tuto bakalářskou práci, neměla jsem velké povědomí o činnosti salesiánů, ale protože bydlím v Hradci Králové a nejbližší středisko je tedy v Pardubicích, měla být má bakalářská práce zaměřena právě na toto středisko. V Pardubicích jsou dvě zařízení tohoto typu, a to Salesiánské středisko mládeže SKM Pardubice a Salesiánský klub mládeže, z. s. Centrum Don Bosco. Nejprve jsem si chtěla domluvit schůzku v Salesiánském středisku mládeže SKM Pardubice, kde podle internetových stránek má být provozován klub mládeže a oratoř, ale z telefonátu se zástupcem ředitele vyplynulo, že v současné době je zde provozována jen volná oratoř, a to za účelem vyplnění volného času mládeže mezi kroužky, které jsou zde v plné míře provozovány. Středisko v budoucnu počítá s provozem oratoře v daleko větším rozsahu, ale současný stav to nedovoluje. Druhé jmenované středisko v Pardubicích Salesiánský klub mládeže, z. s. Centrum Don Bosco jsem navštívila a strávila příjemnou hodinku s paní ředitelkou, která mi přiblížila jejich cíl práce spočívající v doprovázení mladých lidí z dětských domovů, pěstounské péče a ohrožených rodin. Jejich práce je naprosto odlišná od ostatních salesiánských středisek a zasloužila by si být zpracována jako samostatné téma bakalářské nebo diplomové práce. Podmínkou by však bylo více proniknout mezi pracovníky, ale hlavně klienty Salesiánského klubu mládeže, a to by znamenalo dlouhodobé pravidelné docházení do střediska. Z výše uvedených důvodů jsem se rozhodla opustit od původního záměru soustředit se na středisko v Pardubicích a jako hlavní cíl jsem si zvolila zjistit a popsat specifika práce s neorganizovanou mládeží ve vybraných salesiánských střediscích v České republice.

Využila jsem příležitosti, kterou mi umožnilo studium sociální práce na Univerzitě Hradec Králové a v rámci praxe jsem v 2. ročníku navštěvovala Salesiánské středisko mládeže Praha – Kobylisy. Tam jsem se blíže seznámila nejen s prostředím a pracovníky střediska, ale i s širokou nabídkou aktivit, které středisko nabízí. Tato zkušenost mi hodně pomohla jak se zpracováním teoretické části, tak i výzkumné.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a výzkumnou část. Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. První kapitola přibližuje zakladatele salesiánů Dona Bosca a historii vzniku salesiánských středisek, na které je patrné, jak cílevědomí a houževnatí jsou salesiáni ve své práci pro mládež. Druhá kapitola je zaměřena na rozsah činností salesiánů, která je velmi pestrá a zasahuje do oblasti sociální, pedagogické, náboženské a kulturní. Dále popisuje i salesiánský preventivní systém, který je základem práce salesiánů a opírá se o tři základní pilíře, a těmi jsou rozum, laskavost a víra. Třetí kapitola je věnována nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež, protože sociální práce ve střediscích a klubech zřizovaných kongregací salesiánů se s nimi v mnoha bodech shoduje.

Cílem výzkumu je zjistit a popsat specifika práce s neorganizovanou mládeží ve vybraných salesiánských střediscích v České republice. Výzkumná část je zaměřena na zjištění hlavního cíle výzkumu, který je totožný s cílem celé práce. Pomocí transformační tabulky je rozdělen na osm dílčích cílů a tyto cíle jsou zjišťovány pomocí 18-ti tazatelských otázek. Jako výzkumná strategie byl zvolen kvalitativní výzkum a rozhovory s pracovníky středisek byly vedeny formou strukturovaného interview.

Výsledek výzkumu by mohl sloužit jako inspirace pro zřizovatele nízkoprahových a volnočasových klubů nebo k zamyšlení nad využitím sociálního pracovníka v salesiánských střediscích pro mládež.

1 Salesiáni a historie

Historie salesiánů je nejen velmi zajímavá, ale pro mnoho lidí je to velká neznámá. Pojem salesiánská střediska a salesiáni není mezi veřejností moc známý, ale občas se setkám s lidmi, kteří mají alespoň nějakou představu o tom, co salesiánská střediska nabízejí. Pro salesiány a příznivce, kteří se k odkazu Dona Bosca hlásí, je však jejich historie velmi důležitou součástí. V mnohých činnostech se na ni neustále odkazují a připomínají si odkaz nejen Dona Bosca, ale i jiných významných salesiánů, kteří pomohli mnoha mladým lidem v těžké životní situaci.

1.1 Zakladatel Jan Bosco

Narodil se 16. srpna 1815 v Castelnuovu d’Asti v Itálii. Pocházel z chudé rolnické rodiny, ve které vyrůstal se dvěma staršími bratry Josefem a nevlastním Antonínem. Otec František Bosco zemřel, když byly Janu Boscovi 2 roky a tak všechny chlapce vychovávala pouze matka Markéta Occhionová, která - i když měla možnost nového sňatku - raději zůstala sama a snažila se dát dětem náboženské vzdělání a vychovat je k poslušnosti a k tomu, aby se nebály práce a námahy. Právě matka se stala vzorem a velkou oporou v jeho pozdější činnosti. Po smrti otce převzal roli otce nejstarší Antonín a ten neměl moc pochopení pro Janovy duchovní ideály a studium. Zastával názor, že chodit do školy je ztráta času. (Bosco, 2014)

Jan již od mala vynikal dobrou pamětí a snažil se bavit ostatní různými komediálními kousky a provazochodectvím. Od svých deseti let se snažil pochopit sklony a jednání svých kamarádů a dokázal rozpoznat jejich pocity či nápady. Díky tomu ho měli chlapci jeho věku rádi, ale zároveň se ho i trochu báli. Nejvíce jejich pozornosti získal, když jim vyprávěl co slyšel v kázáních a líčil příběhy, které vyčetl z knih. (Bosco, 2014)

Díky své pílí a velké trpělivosti dosáhl toho, že i přes námitky a zákazy bratra Antonína vystudoval školu a 5. června 1941 byl vysvěcen na kněze. Po vysvěcení začala jeho hlavní činnost. Svou kněžskou práci započal v Turíně, kde často navštěvoval vězení. Tam viděl, kolik zdravých a inteligentních chlapců ve věku od dvanácti do osmnácti let zahálá a po propuštění se většinou zase vrací zpět. Přišel

na myšlenku, že by potřebovali po propuštění z vězení někoho, kdo by se o ně staral, pomáhal jim a učil je. (Bosco, 2014)

Tak založil v prosinci 1841 malou oratoř, jejímž cílem bylo shromažďovat chlapce, kteří jsou nejvíce vystaveni nebezpečí, a to zejména ty, kteří byli propuštěni z vězení na svobodu. Byli do ní ale zváni také chlapci vzdělaní a dobře vychovaní a ti pomáhali ostatním při čtení a udržení celkového pořádku. Velkou pomocnicí ve výchově mu byla právě jeho matka Markéta, která mu v práci s chlapci až do své smrti intenzivně pomáhala. (Bosco, 2014)

Obliba oratoře rychle rostla a brzy vznikla nová, která byla pojmenována oratoří svatého Františka Saleského. Druhá oratoř byla v roce 1847 zasvěcena svatému Aloisovi. V roce 1853 byly v oratoři otevřeny první řemeslnické dílny a rozvíjela se i internátní škola. (Bosco, 2014)

Výchově a pomoci mládeži věnoval Don Bosco celý svůj život. I přes svou vytíženost v oblasti pomoci a vychovatelství byl nápomocen při stavbě několika kostelů a napsal desítky knih. Don Bosco 18. prosince 1859 úředně založil salesiánskou kongregaci. Prvních salesiánů včetně Dona Bosca bylo tehdy osmnáct. Později se podílel i na vzniku Kongregace Dcer Marie pomocnice, která stála po boku salesiánů a jejíž představenou byla Marie Dominika Mazarelová. Duchovním úkolem, kterým chtěl dovršit svou životní úlohu, byly mise v Jižní Americe. (Bosco, 2014)

Don Bosco zemřel 31. ledna 1888 ve věku 72 let. Dne 1. dubna 1934, na Boží hod velikonoční, papež Pius XI. prohlásil Dona Bosca svatým. (Bosco, 2014)

1.2 Společnost svatého Františka Saleského

Salesiáni Dona Bosca (SDB) nebo také Společnost sv. Františka Saleského, kterou založil italský kněz Jan Bosco v roce 1859, je kongregace² v katolické církvi. Kongregace se věnuje hlavně výchově mládeže a za tímto účelem salesiáni provozují několik středisek mládeže a dalších aktivit. Salesiáni prožívají svůj život buď jako kněží, nebo koadjutoři². Po celém světě je nyní asi 16000 salesiánů, kteří působí ve 130 zemích světa. (Don Bosco Ostrava, 2016)

1.2.1 Sv. František Saleský

Pocházel ze Savojska a v roce 1602 byl zvolen biskupem v Ženevě. Podle Pavla VI., který v den čtyřstého výročí jeho narození vydal apoštolský list, byl jednou z největších postav církve a dějin. Byl ušlechtilý, lidský a i kvůli jeho právníckým schopnostem byl často pověřován urovnáním vztahů mezi státem a církví, či mezi diecézemi a řeholními představenými. K chudým byl velice štědrý. Kardinál Chigi, pozdější papež Alexandr VII., jej v roce 1665 prohlásil za svatého. (Kopecký, 1995)

„Mladý Don Bosko se snažil při studiu teologie poznat díla světců. Rád studoval Tomáše Akvinského, obdivoval Augustina, ale nejvíce na něj zapůsobilo dílo Františka Saleského. Především to bylo vyzařování celé jeho osobnosti, jeho laskavost, dobrotu, vlídnost a vyrovnanost. Když byl vysvěcen na kněze, zvolil si jej za svůj vzor, ochránce a přímluvce na celý život. Po něm pojmenoval i svoje společenství.“ (Kopecký, 1995, s. 4)

---

² V katolické církvi typ řeholní společnosti, které vznikaly vedle řeholních řádů v novověku. Na rozdíl od řádů jejich členové nenosí řeholní hábit, mnišské zvyklosti bývají omezeny na minimum. Mívají určenou oblast praktické činnosti (např. duchovní službu pro nemocné)

² Muži, kteří stejně jako jejich spolubratři v kněžské službě, odpověděli na Boží výzvu k následování a nabídli, že prožijí celý svůj život ve společenství bratří, v čistotě, chudobě a poslušnosti. V současnosti jsou pracovníky salesiánských středisek mládeže, učiteli středních škol, ekonomové a pod., ale na prvním místě jsou lidmi zasvěcenými Bohu.

1.3 Historie salesiánů v ČR

Zakladatelem salesiánského díla v českých zemích byl Ignác Stuchlý. Svátek svatého Václava dne 28. září roku 1927 je považován v dějinách salesiánské kongregace za začátek díla v našich zemích. Prvním místem, kde začali salesiáni působit, byl chlapecký ústav ve Fryštáku u Holešova. Za prvních dvacet let prošlo ústavem přes jeden tisíc chlapců. Z nich více než dvě stě se stalo salesiány, přes třicet jich vstoupilo do řad diecézního kléru a necelých dvacet do jiných řeholních společenství. Prakticky si každý čtvrtý hoch zvolil duchovní stav. Ti, kteří neměli v úmyslu stát se kněžími, odcházeli po páté třídě gymnázia na jiné střední školy, ale ani oni nepřestávali být spolupracovníky a přáteli Don Boscovi rodiny. (Bosco, 1993)

V roce 1934 nebyl Fryšták schopen vyhovět všem žádostem a tak téhož roku byl v Ostravě postaven moderní ústav a za dva roky nato stál vedle něj i kostel svatého Josefa. Přilehlé hřiště, divadlo, kapela, orchestr, oratoř, katechizmové hodiny, to vše dobře fungovalo a obětavě se zapojovali i rodiče. Čím více se salesiáni stávali známými v našich zemích, tím více byla potřeba budovat nové domy. Don Trochta, který úspěšně zvládl stavbu ostravského areálu, byl vyslán do Prahy, aby tam vybudoval nový ústav pro hochy. Brzy na to byla otevřena oratoř i v Brně a v roce 1939 se začínalo i v Pardubicích. (Bosco, 1993)

1.3.1 Období 2. světové války

Když se v Pardubicích postavila kaple a část ústavu, přišla okupace a dům zabrala německá armáda. Teprve po osvobození začal ústav v Pardubicích plnit své poslání a stal se domovem těch, kteří za války ztratili nejen domov, ale i rodiče. Po Pardubicích zabrali Němci i Ostravu a Fryšták. (Bosco, 1993)

Padesát salesiánů muselo nastoupit na nucené práce. Část mladých spolubratří byla odvedena na práce do Německa. Salesiáni vyhoštění ze zabraných ústavů našli náhradní domov v Ořechově u Uherského Hradiště. Tamnější obyvatelé jim nabídli budovu, která bývala zámekem, později sýpkou. V té době byla ve velmi špatném stavu. Budova byla bez oken a dveří, pokrytá dřevou doškovou střechou. Salesiáni s pomocí místních obyvatel z této zříceniny vytvořili útulný domov s prostornou

kaplí pro veřejnost, která funguje dodnes. Když byl zabrán ústav ve Fryštáku, nabídl v Hodoňovicích u Frýdku místní starosta pan Pavlas pozemek k postavení náhradní dřevěné stavby. Za rok stál na tomto místě další domov, kde pak salesiáni přežili šťastně konec války. Salesiánské dílo rostlo i za války a zabírání ústavů dalo podnět ke stavbě nových. (Bosco, 1993)

„Don Bosko říkával chlapcům, když je vyháněli z místa na místo:

- Jestliže se má urodit dobré zelí, musí se přesazovat!

I naše dílo mělo tu čest potvrdit starou moudrost“ (Bosco, 1993, s. 424)

1.3.2 Poválečné období

Po druhé světové válce ústavy znovu ožily a brzy se rozrostly. Manželé Karlovi věnovali salesiánům vilu AVE MARIA v Mníšku pod Brdy. Bylo zde otevřeno studium pro ty, kteří chtěli studovat, ale pro svůj pokročilý věk neměli možnost vystudovat a stát se kněžími. V roce 1946 byla salesiánům nabídnuta v Oseku u Duchcova správa bývalého cisterciáckého kláštera. Jednalo se o rozsáhlou budovu s nádherným barokním kostelem. K bývalému opatství náleželo i sedm dalších farností. V roce 1947 byl přestěhován filosofický studentát do Přestavlk u Přerova a téhož roku přijali salesiáni i faru ve Víně u Prahy. Poslední ústav pro kněžská povolání byl otevřen v Trmicích u Ústí nad Labem. (Bosco, 1993)

1.3.3 Období let 1948 - 1989

Po roce 1948 nové zákony a systematický brutální policejní dozor směřovaly k postupnému zrušení všech svobod v naší zemi. Kněží a biskupové byli zavíráni, řehole zrušeny a řeholníci byli v noci 13. dubna 1950 deportováni do pracovních táborů. Salesiánské dílo dostalo velkou, dá se říci až smrtelnou ránu. Spolubratři byli rozptýleni v pracovních táborech nebo byli vězněni. V roce 1968, kdy se ruskou invazí započala tzv. normalizace, se situace stala pro církve i pro salesiány v českých zemích velmi obtížnou (Bosco, 1993). Od roku 1948 do roku 1989 bylo odsouzeno a uvězněno 47 salesiánů. Řeholní činnost byla postavena mimo zákon a salesiáni se nemohli věnovat svému poslání. Přesto jejich činnost pokračovala v soukromých

bytech, horských chatách či v přírodě, kde probíhala formace nových salesiánů, studium filozofie a teologie, ale také množství prázdninových akcí pro menší skupiny, kterým se říkalo „chaloupky“. Někteří salesiáni tajně přijímali kněžská a jáhenská svěcení v Polsku či NDR. Někteří působili ve farnostech jako diecézní kněží a byli odkázáni na milost či nemilost státních tajemníků, kteří vykonávali církevní dozor. (Salesiáni Dona Bosca, 2016)

1.3.4 Období po roce 1989

Díky odvaze a vytrvalosti salesiánů dílo Dona Bosca žilo a působilo i po čtyřiceti letech útisku a nesvobody. Po roce 1989 pracovala většina salesiánských spolubratří na farách jejich diecezí a změna režimu před ně postavila nejen nové možnosti, ale i nové úkoly. Postupně jim byly navraceny zkonfiskované domy, které bylo nutné opravit a přebudovat. Řeholníci, kteří žili doposud tajně, vystupují z ilegality a učí se žít v komunitách, ale hlavně se snaží navázat na období před rokem 1948 a hledají, jak by měla v nově vznikající společnosti vypadat salesiánská činnost. Ve větších městech jsou zakládány salesiánské domy se středisky mládeže (Praha-Kobylisy, Brno-Žabovřesky, Brno-Líšeň, Ostrava, Plzeň, Pardubice, České Budějovice, Teplice, Rumburk, Prostějov, Zlín, Jaroměřice nad Rokytnou). Salesiáni se také angažují v médiích a zakládají nakladatelství Portál, které je známé i široké veřejnosti. Rovněž se podílejí na vysílání televize Noe. Již méně známý je Salesiánský magazín nebo dětský časopis Nezbeda. (Salesiáni Dona Bosca, 2016)

1.4 Shrnutí kapitoly č. 1

V první kapitole teoretické části jsem pokládala za důležité přiblížit zakladatele Dona Bosca a historii vzniku salesiánských středisek. Don Bosco je pro salesiány osobnost, na kterou se ve své práci neustále odkazují, a ctí hodnoty a pravidla, která jim předal. V každém salesiánském středisku jsou na mnoha místech jeho portréty a citáty a snahou salesiánů i pracovníků je, aby alespoň touto formou přiblížili veřejnosti svého zakladatele a cíl jejich práce, kterou je výchova a pomoc mládeži. Historie salesiánů v České republice ukazuje, že Don Bosco dokázal tento cíl zakořenit hluboko

v srdcích salesiánů, kteří i přes těžká období 2. světové války a let, kdy v naší zemi byla církev vládní nomenklaturou potlačovaná, dokázali znovu obnovit salesiánskou činnost a plnit své poslání v práci pro mladé. Tím na vlastním příkladu ukázali, že i když není cesta k cíli jednoduchá, je potřeba v ní pokračovat a nevzdát se.

2 Rozsah činností salesiánů

Salesiánská činnost je velmi pestrá a široká a zasahuje do mnoha oblastí činnosti. Tyto činnosti se vzájemně prolínají a tvoří těžko oddělitelný celek. Ve své práci se zaměřují převážně na oblast sociální, proto považují za důležité blíže specifikovat jednotlivé činnosti a aktivity, které salesiáni provozují a vysvětlit, co je jejich cílem a obsahem.

2.1 Oblast působení salesiánů

Posláním salesiánů je věnovat se výchově mládeže. Jejich působení je široké, a to především v oblasti sociální, náboženské, kulturní, pedagogické, ale také materiální. Za tímto účelem provozují salesiáni nejen různá střediska mládeže, ale i celou řadu aktivit. Jsou zřizovateli Vyšší odborné školy sociálně pedagogické a teologické, působí a přednášejí na teologických fakultách univerzit v Českých Budějovicích a v Olomouci, angažují se na gymnáziích v Praze a v Prostějově. V oblasti kultury provozují salesiánské divadlo v Praze-Kobylisích. Pronikli také do médií a zřídili nakladatelství Portál, vydávají časopis Salesiánský magazín a jsou spoluzakladateli dětského časopisu Nezbeda. Pracují také v Televizi Noe a Salesiánském mediálním centru. Jedním z jejich posledních projektů je Mediální škola, což je dvouletý kurz, který mládež seznámí s formami mediální komunikace. Provozují také misijní činnost. Nejvíce jich od roku 1993 působí v Bulharsku, kde pomohli založit salesiánskou komunitu. Důležitou činností salesiánů je provozování středisek a klubů mládeže. Posláním středisek je pomáhat mladým lidem růst a převzít zodpovědnost za svůj život. (Salesiáni Dona Bosca, 2016)

2.2 Střediska a kluby mládeže

Jedním z nejdůležitějších pilířů salesiánského díla v České republice jsou střediska a kluby mládeže, kde se prostřednictvím pestré nabídky volnočasových aktivit snaží nejen vychovávat mladé lidi, ale hlavně poskytnout jim prostor k uspokojení jejich sociálních a vzdělávacích potřeb. K uskutečnění těchto cílů by měly být splněny některé předpoklady. Těmi je myšlen v první řadě přístup pro každého, dále vyznačovat se nízkoprahovostí, rozvíjet osobnost a učit se vztahům, vytvářet

projekty a nabídky pro skupiny, zabývat se sociální prací se skupinami, nabízet vzdělávací a kulturní programy, učit demokracii, jít za těmi, kteří pomoc potřebují, prezentovat činnost na veřejnosti a angažovat se ve společenském a politickém životě. Splnění všech těchto požadavků je v praktickém životě asi nemožné, proto se salesiánská zařízení snaží alespoň o to, aby tyto předpoklady co nejlépe plnila. (Kaplánek, 2012)

2.2.1 Programy středisek a klubů mládeže

Programová nabídka středisek a klubů je si velmi podobná, a tak mezi základní program salesiánských zařízení patří **oratoř**. Ta nabízí aktivní a smysluplné trávení volného času. Je zde prostor pro sportovní a zábavnou činnost pro děti, a to většinou do 15-ti let. Další programovou nabídku tvoří **kroužky** zaměřené na zájmovou výuku jazyků, hudby, ručních prací nebo sportu. Jejich cílem není jen naučit děti danou dovednost, ale také vytvořit vztahy ve skupině. Velmi významným programem jsou **kluby**, kde je dospívající mládeži vytvořen bezpečný prostor k vzájemnému setkávání a zábavě. V rámci klubů je realizována sociální práce a je zde uskutečňována i široká nabídka sociálních služeb. Jednotlivá střediska pořádají i **jednorázové akce**, které jsou otevřeny široké veřejnosti jako např. divadelní představení, koncerty, sportovní a jiné soutěže. Cílem těchto akcí je rozšířit působení na co nejširší okruh lidí, a tím se prezentovat na veřejnosti a oslovit další mladé lidi. To je i cílem **víkendových a prázdninových akcí**, které jsou pořádány pro všechny skupiny dětí a mládeže, a to nejen pro ty, které navštěvují salesiánská střediska a kluby. Samozřejmostí jsou i **katechetické, formační a spirituálně zaměřené skupiny**, převážně mládeže do 20-ti let, pro které je společné jejich náboženské zaměření. Řada těchto aktivit se neodehrává přímo ve střediscích, ale ve farnostech, a tak návštěvníky středisek osloví jen zřídka. (Kaplánek, 2012) V České republice jsou registrována nejenom salesiánská střediska a kluby, ale i hnutí mládeže a jiná občanská sdružení, která se hlásí k odkazu Dona Boska a uznávají jeho metody výchovy a chtějí je šířit dál. (Salesiáni Dona Bosca, 2016)

Jak píše Kaplánek, středisko mládeže má mladým lidem poskytovat prostor k rozvoji jejich vztahů a aktivit. Prostorem se myslí jak fyzický (dům, hřiště), tak i sociální

(čas a možnost navázat na vztahy a realizovat své představy). Jedná se o místa a budovy, které dali dospělí mladým lidem k dispozici a jsou vedeny odborníky. (Kaplánek, 2012)

2.3 Směr salesiánské pomoci

V čem spočívá tajemství úspěchu salesiánské výchovy a pomoci?

Základní směr, který sleduje, vychází z konkrétní situace mladého člověka a mapuje jeho celkový rozvoj. Vychází z předpokladu, že život každého člověka má smysl. Proto mezi základní práce salesiánů patří pomáhat mladým lidem objevovat smysl jejich života, aby zjistili, jakým způsobem se může jejich život rozvíjet. Poukazují do historie na Dona Bosca, který ve vězení objevoval chlapce, kteří před sebou neměli žádnou budoucnost, a přesto mnohým dokázal pomoci, a to často jen tím, že jim naslouchal a povídal si s nimi. (Sklenář, 2012)

Tehdy to byli opravdu chudí chlapci, kteří žili v podmínkách jen těžko představitelných v dnešní moderní společnosti. Každá doba má jiná úskalí, se kterými se lidé musí vyrovnávat. Dnes jsou to různá znevýhodnění, která mohou být příčinou toho, že mladí lidé plně nevnímají hodnotu svého života. Často je to stránka citová, kdy mnoho dětí a mladých lidí nevyrostá ve stabilní rodině. Postrádají pevný vztah mezi otcem, matkou a sourozenci. Mnohdy se jim nedostává potřebné lásky a pochopení a těžko si pak sami vytvářejí dlouhodobé partnerské vztahy. Pokud si v dětství nevybudují vhodný žebříček hodnot a nezískají potřebné návyky v chování, může jejich žebříček hodnot značně ovlivnit přijímání informací z masmédií či skupiny vrstevníků. I v dnešní společnosti narůstá počet chudých rodin nemajících finanční prostředky, které by jim zajistily základní potřeby. Mladý člověk, který v takové rodině vyrůstá, má mnohdy ztížené podmínky pro vzdělání a další aktivity, zcela běžné pro ostatní. Paradoxně může nastat i problém v případě, kdy je rodina nadměrně materiálně zajištěna. (Sklenář, 2012)

Salesiáni se snaží o celkový rozvoj mladého člověka, a to v oblasti tělesné, duševní, duchovní a sociální. Uvědomují si, že na ně působí krom školy a rodiny i mnoho dalších institucí a jevů. Proto vycházejí ze situace, ve které se mladý člověk nachází.

Snaží se navázat na to, co jednotlivec ke svému růstu a vývoji potřebuje. Jejich střediska mládeže přináší velký potenciál pro uskutečňování potřebné nabídky aktivit. Některá salesiánská střediska jsou součástí sociální sítě a poskytují i odbornou sociální službu nebo spolupracují s rodinou a v případě potřeby i s dalšími institucemi, jakými je škola, zájmové organizace, orgán sociálně právní ochrany dětí apod. (Sklenář, 2012)

2.4 Salesiánský preventivní systém

V salesiánské tradici má své místo základní metoda, kterou je preventivní systém a ten je uplatňován při práci s jednotlivcem, se skupinou i při vytváření pozitivního prostředí. Salesiánská výchova je postavena především na předcházení negativních jevů a Don Bosco preventivní systém postavil do protikladu se systémem represivním. Nejlepších výsledků lze dosáhnout, pokud mladý člověk vnímá, že to, co se od něj žádá, je dobré především pro něj. V rámci preventivního systému je třeba sledovat potřeby mladých lidí a akceptovat jejich silné a slabé stránky. Snahou je dosažení vzájemného dialogu a nalezení společně nejlepšího řešení. Preventivní systém je vlastně styl života, který chtějí salesiáni mladým lidem přiblížit a opírá se o tři základní pilíře, kterými jsou **rozum, laskavost a víra**. (Sklenář, 2012)

2.4.1 Rozum

Rozum je prvním z pilířů, na kterých Don Bosco svou metodu vystavěl. Ta vychází ze dvou předpokladů, a to, že každý člověk touží po dobru, a proto je třeba objevit, na co dobrého je možné navázat, jakým způsobem může rozvíjet své pozitivní vlohy. Pak je třeba vytvořit takové podmínky, aby to dobré mohlo v člověku růst. Druhým předpokladem je, že existují základní pravidla, kterým mladý člověk rozumí a dokáže je přijmout za potřebné. Správně nastavená pravidla přináší jistotu prostoru, ve kterém se může svobodně a bezpečně pohybovat. (Sklenář, 2012)

„Vytvářej jasná a rozumná pravidla. Často je opakuj.“

Don Bosco říkal, že většina mladých lidí se chová spíše nerozvázně než zlomyslně.

Často porušili pravidla, protože nepřemýšleli anebo je nepochopili. Jasná a často opakovaná pravidla pomáhají udržet rozumnou míru disciplíny.“ (Sklenář, 2012, s. 26)

2.4.2 Laskavost

Druhým pilířem je laskavost. Sklenář se v publikaci, kterou sestavil, pozastavuje nad významem tohoto slova. Uvádí, že slovo laskavost není v běžné mluvě často používáno a když, tak ve spojení s prosbou, aby nám druhý člověk vyšel vstříc a splnil nějaké přání, než požadavek na to, jak on sám má jednat. Laskavost není chápána jako synonymum pro pocit, ale je rozhodnutím vůle. Být laskavý v sobě nese volbu chtít dobro pro druhého člověka a vyjít mu vstříc, jak je to jen možné. (Sklenář, 2012) V preventivním salesiánském systému má spolu s rozumem velmi významnou úlohu. Díky tomuto spojení salesiáni trpělivě hledají cestu, aby mladý člověk pochopil, jaký smysl mají pravidla pro něj i pro jeho okolí. Často se vracejí do paměti Dona Bosca a uvádějí příklady z jeho života. Sklenář uvádí, že Bosco se nenechal odradit neúspěchem, a přestože první chlapci, které u sebe ubytoval, v noci odešli i s dekami, přijal chlapce další. Jestliže měl některý z hochů špatný vliv na ostatní nebo odmítl přijmout způsob života, který byl nastolen v domě, vyloučil jej. (Sklenář, 2012)

2.4.3 Víra

Posledním třetím pilířem je víra. Náboženství je spojováno s představou, že je třeba plnit i náboženské povinnosti, kterými jsou např. znalost katechismu, účast na nedělní liturgii apod. Z tohoto důvodu salesiáni raději používají slovo víra. To lépe vyjadřuje důležitost osobního rozhodnutí a vztahu k Bohu. (Sklenář, 2012) Dnešní salesiánská zařízení navštěvují velmi často mladí lidé, kteří se ke křesťanské víře nehlásí a o duchovní otázky mají velmi malý zájem nebo vůbec žádný. Pro ty, kteří chtějí svou víru rozvíjet a prohlubovat, jsou v rámci středisek vytvořeny podmínky

nejen k modlitbě, ale i k diskusi a vzdělávání. Samozřejmostí jsou i duchovní akce různého druhu.

Kaplánek ve své knize píše, že salesiánská výchova vychází z křesťanské tradice a opírá se o její hodnoty. Zároveň však uvádí, že otázka prožívání víry, případně výchovy v salesiánských zařízeních úzce souvisí s otázkou svobody. K podstatě salesiánské výchovy patří vést mladé lidi k určitým hodnotám a podporovat rozvoj mravního úsudku. Církevní instituce, včetně salesiánských středisek, musí respektovat svobodu svědomí a svobodu projevu každého účastníka a bojovat proti všem projevům diskriminace. Přitom ale nejsou světonázorově neutrální, protože pro ně je život ve víře východiskem i cílem veškeré činnosti. (Kaplánek, 2012) Salesiáni se v otázce víry svých spolupracovníků a dobrovolníků středisek drží příkladu Dona Bosca, který byl ochoten spolupracovat také s lidmi jiných vyznání. Dokládá to i výrok papeže Jana Pavla II. v dopise k 100. výročí Boskovi smrti.

„S těmi, kdo nepřijímají Boha, můžeme jít společnou cestou, jejíž základy stavíme na lidských a laických hodnotách, které jsou přítomny v preventivním systému. S těmi, kdo přijímají Boha nebo transcendenci, můžeme pokračovat dále k přednostnímu přijímání náboženských hodnot. A konečně s těmi, kdo s námi sdílí víru v Krista, ale ne v církvi, můžeme jít ještě dál cestou evangelia.“ (Kaplánek, 2012, s. 49)

Proto v salesiánských zařízeních pracují a pomáhají nejen věřící křesťané, ale i ti, kteří třeba jen ctí křesťanské hodnoty.

2.5 Shrnutí kapitoly č. 2

Druhá kapitola teoretické části je zaměřena na rozsah činností salesiánů, která je velmi pestrá a zasahuje do oblastí sociální, pedagogické, náboženské a kulturní. Salesiáni jsou zřizovateli několika škol, provozují salesiánská divadla, nakladatelství Portál, pracují v Televizi Noe a provozují misijní činnost. Jejich stěžejním bodem jsou střediska a kluby mládeže, kde se prostřednictvím pestré nabídky volnočasových aktivit snaží vychovávat mladé lidi a poskytnout jim prostor k uspokojení jejich sociálních a vzdělávacích potřeb. Pro potřeby výzkumu jsem v této teoretické části

přiblížila i programovou nabídku středisek a klubů mládeže. Dále směr salesiánské pomoci, která se snaží o celkový rozvoj mladého člověka, a to jak v oblasti tělesné, duševní, duchovní, ale i sociální. Poslední část přibližuje salesiánský preventivní systém, který je základem práce salesiánů a opírá se o tři základní pilíře, a těmi jsou rozum, laskavost a víra.

3 Sociální služby v salesiánských zařízeních

Po roce 1989 se začaly nově vyvíjet a formovat sociální služby a nesměle vznikaly nízkoprahové kluby, které zakládaly nestátní neziskové organizace. Také salesiáni hledali, jak by měla vypadat salesiánská činnost, která se nápadně podobala činnosti nízkoprahových klubů. A tak není divu, že se přiklonili k této variantě sociální práce a již několik let otevřené programy některých salesiánských středisek splňují požadavky kladené na nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, které definuje zákon o sociálních službách 108/2006 Sb.

3.1 Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež neboli NZDM jsou typem sociální služby, kterou blíže definuje zákon o sociálních službách 108/2006 Sb. V těchto zařízeních je vytvořeno bezpečné prostředí pro děti a dospívající mládež, ve kterém mohou společně trávit volný čas a zároveň zde nacházejí pomoc při řešení obtížných situací, ale i podporu při realizaci vlastních nápadů a aktivit.

Matoušek ve svém Slovníku sociální práce definuje nízkoprahové zařízení jako: *„Služba dostupná klientům bez nutnosti se objednávat, případně i bez nutnosti udávat vlastní totožnost. Zařízení poskytující v ČR služby tohoto druhu mají podobu komunitních center pro děti a mládež, pro matky s dětmi, pro seniory, pro uživatele návykových látek, pro osoby bez přístřeší“*. (Matoušek, 2008, s. 117-118)

Pod pojmem **komunitní centra** si můžeme představit zařízení, která vytvářejí a poskytují programy pro určitou komunitu v dané lokalitě. Svým programovým uspořádáním neustále reagují na nejpálčivější místní sociální problémy, kterými může být trávení volného času mládeže, příprava do školy dětí z etnických minorit, stejně tak i vzdělávání rodičů z etnických minorit, různé druhy poradenství apod. Jejím cílem je vzdělávání, podpora zájmů a dovedností, občanská svépomoc nebo řešení určitého problému. (Matoušek, 2008)

Pod stejným názvoslovím jako nízkoprahové zařízení Matoušek blíže specifikuje i pojem NZDM *„N. z. pro děti a mládež mají ambici spoluutvářet životní styl rizikových dětí a mládeže a podpořit při zvládnání nepříznivých životních podmínek,*

případně socializačních obtížích. Nabízejí aktivity pro volný čas a poradenské služby, terénní služby, individuální případovou práci a zprostředkování jiné pomoci.“ (Matoušek, 2008, s. 118)

Za **rizikové děti a mládež** můžeme považovat ty u nichž je vyšší riziko sociálního selhání. Může se jednat o děti z dysfunkčních rodin, tělesně postižené, s nižší úrovní rozumových schopností, s poruchami morálního vývoje, pokud se neúčastní vzdělávání aj. (Matoušek, 2008) Paradoxně se dnes čím dál častěji setkáváme i s dětmi a mládeží z rodin, které nejsou ohroženy chudobou nebo neprojevují jiné známky sociálního vyloučení, a přesto u nich vzniká riziko sociálního selhání. Je to z důvodu nedostatku času rodičů, kteří vymění pracovní povinnosti za ty rodičovské a děti „odbydou“ penězi nebo drahými dárky a nestarají se o to, jak a s kým jejich dítě tráví volný čas.

Nepříznivé životní podmínky neboli za **nepříznivou sociální situací** najdeme v zákoně o sociálních službách *„oslabení nebo ztráta schopnosti z důvodu věku, nepříznivého zdravotního stavu, pro krizovou sociální situaci, životní návyky a způsob života vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné fyzické osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit vzniklou situaci tak, aby toto řešení podporovalo sociální začlenění a ochranu před sociálním vyloučením“ (Zákon č. 108/2006 Sb.)³*

3.1.1 Principy nízkoprahovosti

K dovysvětlení pojmu nízkoprahovost nemohu opomenout principy, kterými se takto nazývaná zařízení řídí nebo se snaží se těmito principům alespoň co nejvíce přiblížit. Klíma a Jedlička je v antologii textů Kontaktní práce nazývají aspekty a v první řadě uvádějí **dostupnost služby**, a to jak časovou, tak finanční. Zpravidla se služby poskytují zdarma nebo pouze za symbolickou částku. Dalším aspektem je **citlivost k roli „klienta“** a **respekt k procesu**, kdy se náhodný návštěvník hned nestává aktivním klientem. Ne každý jedinec, který se objeví v dosahu nízkoprahového zařízení, je hned klientem nebo uživatelem služby. Za aspekt nízkoprahovosti

---

³ Paragraf 3, písmeno b), úvodního ustanovení zákona č. 108/2006 Sb. O sociálních službách

považují i respektování vlastní volby či **akceptaci životních obtíží**, tak jak je dospívající cítí a respektování toho, že o některých věcech nechce mluvit. V neposlední řadě je to **bezpečnost**, kdy služba (pomoc, rada, intervence) je poskytována anonymně a často i bez registrace. (Klíma, Jedlička in Kontaktní práce, 2009)

Česká asociace streetwork popisuje nízkoprahovost jako službu s maximální dostupností, která se snaží odstranit časové, prostorové, psychologické a finanční bariéry bránící cílové skupině vyhledat prostory zařízení nebo využít nabídku poskytovaných služeb. Podobně vystihuje také principy nízkoprahovosti, a to hned v několika bodech:

- zařízení by mělo vytvořit takové prostředí, které je svým charakterem a umístěním blízké přirozenému prostředí cílové skupiny
- názorová odlišnost či pasivita není důvod k omezení přístupu ke službě
- uživatel má možnost zůstat v anonymitě a jakákoliv dokumentace obsahující jeho osobní údaje musí být vedena jen s jeho souhlasem
- členství není podmínkou pro užívání služby a uživatelé tedy mohou přicházet a odcházet v rámci otevírací doby zařízení
- uživatelé se nemusí zapojovat do připravených činností
- veškeré služby sociálního charakteru jsou poskytovány bezplatně
- provozní doba zařízení a služby odpovídá potřebám uživatele a je tedy k dispozici v době, kdy má uživatel možnost do zařízení přijít
- službu zařízení může využít kdokoliv z cílové skupiny, pokud svým jednáním a chováním neomezuje nebo neohrožuje sám sebe či ostatní uživatele nebo pracovníky (ČAS, 2008)

Principy a aspekty nízkoprahovosti se hned v několika bodech shodují s pravidly oratoře, které můžeme najít ve vzpomínkách Don Bosca v knize „Můj život pro mladé“. Není divu, že salesiáni našli své uplatnění právě v nízkoprahových zařízeních, která ve svých střediscích provozují a navazují tak na práci pro mladé Dona Bosca.

3.1.2 NZDM a jeho ukotvení v legislativě

Po roce 1989 prošla oblast sociálních služeb rozsáhlými změnami. Sociální služby se výrazně rozšířily od zajištění základních životních potřeb až po specializované odborné služby, a to hlavně rozšířením do občanského a církevního sektoru. Naprosto nezastupitelnou úlohu měl v této oblasti také sektor neziskový. V místech a službách, kde svou roli neplnily samosprávy či poskytovatelé zřizovaní městy, obcemi nebo kraji, vlastní poskytování služeb zajistil právě neziskový sektor, který byl však také podporovaný MPSV a regiony. V České republice nebyla až do roku 2007 oblast sociálních služeb řešena koncepčně a komplexně, a to nejen z hlediska financování, odborného vedení, vývoje metod práce s klienty, ale ani z hlediska ochrany lidských práv. Podstatným hlediskem, který v posledních letech doprovází rozvoj sociálních služeb, je vzdělávání pracovníků v sociální sféře, prohlubování jejich kvalifikace a zvyšující se prestiž oblasti sociálních služeb v očích veřejnosti. (Čámský, Sembdner, Krutilová, 2011)

Právě v roce 2007 přinesl zákon o sociálních službách zásadní změnu. Klade důraz na respektování práv uživatelů a jejich lidské důstojnosti a poukazuje na povinnost dodržovat tzv. standardy kvality sociálních služeb, které jsou přílohou vyhlášky k zákonu o sociálních službách. (Čámský, Sembdner, Krutilová, 2011)

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež jsou sociální službou, proto je jejich hlavní legislativní ukotvení v zákoně č. 108/2006 Sb., Zákon o sociálních službách (§ 53, § 62 a § 3), v platném znění a k němu příslušné vyhlášce č. 505/2006 Sb., Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách (§27).

Zákon popisuje funkci NZDM a vymezuje některé pojmy (§ 3), které jsou v zákoně užití a zařazuje NZDM mezi služby sociální prevence. Vyhláška č. 505/2006 Sb. ještě více specifikuje jeho jednotlivé činnosti.

V zákoně o sociálních službách je také uvedena povinnost, že poskytovatel musí vytvářet při poskytování sociálních služeb takové podmínky, které jim umožní naplňovat jejich lidská i občanská práva a které zamezí střetům zájmů těchto osob se zájmy poskytovatele sociální služby. V případě nízkoprahových zařízení

provozovaných salesiány by se mohlo jednat o jasný střet zájmů, pokud by upřednostňovali své poslání nad posláním sociální služby.

3.2 Shrnutí kapitoly č. 3

V poslední teoretické části se zaměřuji na nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, protože sociální práce ve střediscích a klubech zřizovaných kongregací salesiánů je v mnoha bodech podobná. Některá střediska mají i programy, které splňují požadavky kladené na nízkoprahová zařízení a jsou registrovanou sociální službou. V rámci výzkumu jsem takové středisko navštívila, proto považuji za důležité pojem nízkoprahového zařízení pro děti a mládež vymezit v teoretické části.

4 Výzkumná část

Ve výzkumné části přiblížím zvolenou výzkumnou strategii, popíšu výzkumný vzorek a průběh výzkumu. Dále způsob zpracování získaných dat a popíšu, jaká rizika může zvolená výzkumná strategie přinést.

Pro výzkumnou část jsem zvolila kvalitativní výzkum. Hlavní cíl jsem rozdělila na osm dílčích cílů a ty jsem dále transformovala do osmnácti otázek, jak je uvedeno v příloze č.1 Transformační tabulka.

4.1 Formulace hlavního a dílčích cílů výzkumu

Hlavní cíl

Hlavním cílem výzkumu je zjistit a popsat specifika práce s neorganizovanou mládeží ve vybraných salesiánských střediscích v České republice.

Dílčí cíle

- DC.1** Zjistit, co je hlavním cílem a posláním střediska.
- DC.2** Zjistit, jaké typy služeb střediska nabízejí.
- DC.3** Zjistit, jaké typy klientů nejčastěji střediska navštěvují.
- DC.4** Zjistit, jak probíhá proces přijetí klienta.
- DC.5** Zjistit, jaké metody sociální práce salesiánské kluby používají.
- DC.6** Zjistit, jaké akce pořádají a co je jejich cílem.
- DC.7** Zjistit, jak je ve střediscích vnímána úloha pastorace mládeže.
- DC.8** Zjistit, s jakými institucemi a organizacemi spolupracují.

Tabulka č. 1: Transformační tabulka

Hlavní cíl	Dílčí cíle	Tazatelské otázky
Zjistit a popsat specifika práce s neorganizovanou mládeží ve vybraných salesiánských střediscích v České republice	DC1. Zjistit, co je hlavním cílem a posláním střediska	TO 1 Co je hlavním cílem a posláním střediska?
	DC2. Zjistit, jaké typy služeb střediska nabízejí	TO 2 Jaké typy služeb středisko nabízí?
		TO 3 Jaké typy služeb ve smyslu zákona o sociálních službách?
	DC3. Zjistit, jaké typy klientů nejčastěji střediska navštěvují	TO 4 Jaké typy klientů nejčastěji středisko navštěvují?
		TO 5 Čím je podle Vás pro ně středisko zajímavé a přitažlivé?
	DC4 Zjistit, jak probíhá proces přijetí klienta	TO 7 Jak probíhá proces přijetí klienta?
		TO 8 Jaká musí klienti dodržovat pravidla?
		TO 9 Jaké mohou být důvody pro ukončení spolupráce?
	DC5 Zjistit, jaké metody sociální práce salesiánské kluby používají	TO 10 Jaké metody sociální práce používáte?
		TO 11 Jak probíhá práce s jednotlivcem?
		TO12 Jak probíhá práce se skupinou?
		TO13 Jak probíhá práce s komunitou?
	DC6 Zjistit, jaké akce pořádají a co je jejich cílem	TO 14 Jaké typy akcí pořádáte?
		TO 15 Co je cílem akcí?

	DC7 Zjistit, jak je ve střediscích vnímána pastorace mládeže	TO 16 Jak je důležitá pastorace mládeže v rámci střediska?
		TO 17 Jakým způsobem je mládež vedena k pastoraci?
	DC8 Zjistit, s jakými institucemi a organizacemi spolupracují	TO 18 S jakými institucemi a organizacemi spolupracujete?

4.2 Výzkumná strategie

Pro sběr dat jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu, který se mi jevil jako vhodnější vzhledem k rozsahu a typu výzkumu. Jeden z důvodů byl také fakt, že v České republice nejsou salesiánská střediska tak rozšířená a nebylo by možné uskutečnit sběr dat v potřebném rozsahu, jaký je vyžadován v případě kvantitativního výzkumu.

Kvalitativní metody se používají k odhalení a porozumění tomu, co je podstatou jevů, o kterých toho ještě moc nevíme. Dále k získání nových a neotřelých názorů na jevy, o kterých naopak již něco víme a v neposlední řadě mohou kvalitativní metody pomoci získat o jevu detailní informace, které se kvantitativními metodami obtížně podchycují. (Staruss-Corbinová, 1999) Na začátku výzkumu vybírá výzkumník téma a určí základní výzkumné otázky. Ty pak může modifikovat nebo doplňovat v průběhu výzkumu, během sběru dat a jejich analýzy. Výzkumník vyhledává a analyzuje jakékoliv informace, které přispívají k osvětlení výzkumných otázek. Vytváří podrobný popis toho, co pozoroval a zaznamenal a snaží se nevynechat nic, co by mohlo pomoci vyjasnit situaci. (Hendel, 2005) „*Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*“ (Hendel, 2005, s. 50)

Kvantitativní výzkum využívá náhodné výběry, experimenty a silně strukturovaný sběr dat, a to pomocí testů, dotazníků nebo pozorování. (Hendel, 2005) Disman

uvádí „Kvantitativní výzkum testuje hypotézy, které byly formulovány a priori.“ (Disman, 2002, s. 288). Kvalitativní výzkum jsem zvolila i z toho důvodu, že mým cílem je popis specifik práce s neorganizovanou mládeží, která jsou v tuto chvíli neznámá, a nemohu tedy vytvořit potřebnou hypotézu, kterou bych výzkumem potvrdila nebo vyvrátila.

Vzhledem k počtu tazatelských otázek jsem zvolila strukturované interview, které podle Miovského stojí na pomezí mezi dotazníkovými metodami a interview. Strukturované interview má pevně dané schéma, pořadí a znění otázek. „Strukturované interview lze chápat jako jakousi „vylepšenou formu dotazníku“, kdy díky osobnímu kontaktu a motivační práci můžeme dosáhnout validnější odpovědi.“ (Miovský, 2006, s. 162)

4.3 Výběr výzkumného vzorku

Jako výzkumný vzorek jsem si vybrala tři salesiánská střediska v České republice. Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže Brno-Žabovřesky, Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže Brno-Líšeň a Salesiánské středisko mládeže v Praze Kobylisích. Ve všech střediscích jsem realizovala rozhovory s respondenty, kteří jsou dlouholetými pracovníky střediska nebo vedoucími pracovníky oratoří či klubů. V Brně-Žabovřeskách jsem uskutečnila rozhovor s ředitelem střediska, který má zkušenosti i ze salesiánského střediska v Plzni, kde v dřívější době působil. Pro upřesnění uvedu jednotlivá střediska a informace o respondentech, kteří mi dali souhlas s uvedením těchto informací v Tabulce č. 2: Respondenti

Tabulka č. 2: Respondenti

Respondent	Pohlaví	Středisko	Funkce	Délka praxe ve středisku
R1	Žena	Salesiánské středisko mládež-dům dětí a mládeže Brno-Líšeň	Vedoucí kroužků, působí i v oratoři	3 roky
R2	Muž	Salesiánské středisko mládež-dům dětí a mládeže Brno-Líšeň	Vedoucí klubu VeSPOD	5 let
R3	Muž	Salesiánské středisko mládeže – dům dětí a mládeže Brno-Žabovřesky	Ředitel střediska	4 roky Brno-Žabovřesky, 3 roky středisko v Plzni
R4	Muž	Salesiánské středisko mládeže Praha-Kobylisy	Vedoucí klubu Vrtule	10 let
R5	muž	Salesiánské středisko mládeže Praha-Kobylisy	Vedoucí Oratoře	9 let

4.4 Průběh výzkumu

Kvalitativní výzkum jsem prováděla v prostorech jednotlivých středisek v průběhu května 2016. Schůzku jsem si vždy předem telefonicky domluvila s ředitelem střediska, kterému jsem vysvětlila, z jakého důvodu chci rozhovor provést. V případě Prahy-Kobylis jsem se domlouvala přímo s vedoucími oratoře a klubu, kde jsem byla v loňském roce na praxi. Ředitelé brněnských středisek si ode mne dopředu vyžádali strukturu rozhovoru, aby si potvrdili účel a adekvátnost mé návštěvy. Osnovu jsem jim zaslala na jejich e-mailové adresy.

Po příjezdu do střediska v Brně-Líšni mi byli představeni pracovníci, se kterými jsem mohla rozhovor uskutečnit. Ve středisku v Brně-Žabovřeskách jsem ho uskutečnila přímo s panem ředitelem a v Praze-Kobylisích jsem se s pracovníky znala již z loňského roku. Vyjma pražského střediska jsem se na začátku rozhovoru představila a ve všech případech vysvětlila jeho účel a požádala o souhlas s nahráváním a zpracováním zjištěných údajů do mé bakalářské práce. Rozhovory jsem nahrávala na mobilní telefon Samsung, který umožňuje provedení zvukového záznamu. Otázky jsem kladla podle připraveného seznamu od jedné po osmnáct. Pokud se respondent odchýlil s odpovědí od mého dotazu nebo jeho odpověď nebyla pro mne dostačující, kladla jsem otázky doplňující. Tím jsem získala adekvátní odpovědi na všechny mé otázky v odpovídajícím rozsahu. Všichni pracovníci byli velmi vstřícní a ochotně se rozhovoru účastnili.

4.5 Metody zpracování údajů a analýza dat

Z důvodu autentičnosti zaznamenání údajů jsem rozhovor nahrávala na mobilní telefon. Tento audiozáznam je určen výhradně pro mé potřeby. V praxi jsem si ověřila výhody, které uvádí Miovský ve své knize o kvalitativních přístupech a metodách, a těmi jsou již zmiňovaná autentičnost, minimální nutnost písemných poznámek a možnost si celý rozhovor znovu rekonstruovat a dodatečně popsat. Při výzkumu jsem se plně mohla věnovat respondentovi a celý rozhovor proběhl hladce a v rozumném čase. Následně jsem doma zpracovala zvukový materiál metodou tzv. transkripce.

„Převedení dat netextové povahy do povahy textové (je-li to možné) je prvním důležitým krokem (přepis audiozáznamu interview atd.), který nazýváme transkripce.“ (Miovský, 2006, s.205)

Abych minimalizovala vliv výzkumníka, jak jej Miovský popisuje, následně jsem provedla kontrolu transkripce opakovaným poslechem, což je jednoduchá technika, kdy po dokončení přepisu nebo ještě lépe s časovým odstupem po jeho ukončení procházíme záznam znovu a porovnáváme ho s jeho transkribovanou podobou. Transkripci jsem prováděla způsobem oddělení otázek vždy na nový řádek, s označením tazatele v textovém souboru Word a otázky jsem označila tučně. Odpověď jsem uvedla již běžným písmem, a to vždy na nový řádek, s označením účastníka. (Miovský, 2006) Analýzu dat jsem provedla pomocí kódování, což je přiřazování klíčových slov k částem textu pro snadnější a rychlejší práci s většími významovými celky. Dále jsem data zpracovávala pomocí tzv. metody vytváření trsů, která napomáhá seskupit určité výroky do skupin, a tím vznikne obecnější, induktivně zformovaná kategorie s určitými opakujícími se znaky. (Miovský, 2006)

4.6 Reflexe etických rizik výzkumu a zvolené výzkumné strategie z hlediska validity výzkumu

4.6.1 Reflexe etických rizik

Pro dodržení etických pravidel výzkumu, jsem všechny respondenty před začátkem rozhovoru informovala, že poskytnuté údaje budou použity výhradně do mé bakalářské práce a bude dodržena jejich anonymita, tzn. že nebude uváděno jejich jméno a příjmení. Zároveň jsem získala ústní souhlas ke zveřejnění údajů týkajících se pozice a doby, po kterou ve středisku působí a souhlas s nahráváním rozhovoru na mobilní telefon.

4.6.2 Rizika výzkumu a zvolené výzkumné strategie z hlediska validity výzkumu

Jednou z nevýhod kvalitativního výzkumu je, že představuje sbírku subjektivních dojmů, protože pracuje s omezeným počtem jedinců, kteří pocházejí z jednoho místa a vznikají tím i potíže se zobecňováním. (Hendl, 2005) Riziko představuje také

analýza dat, která je podle Miovského považována za nejobtížnější fázi realizace studie. K tomu výrazně přispívá velkou měrou volnost výkladu jednotlivých metod, ale i nepřehledné množství variant vznikajících jejich vzájemnou kombinací.

V případě salesiánských středisek je počet respondentů ještě více omezen, a to vzhledem k provozovanému počtu středisek na území České republiky. Přesto si myslím, že pro mé účely je kvalitativní rozhovor vhodnou metodou, a to i z toho důvodu, že pro kvantitativní výzkum by nebyl splněn potřebný počet respondentů. Jsem přesvědčena, že kvalitativní výzkum mi dal dostatečně vypovídající výsledky pro účel této práce. Abych dodržela validitu výzkumu, zvolila jsem strukturovaný rozhovor, který podle Miovského lze chápat jako jakousi vylepšenou formu dotazníku a kde respondent odpovídá na pevně dané schéma, pořadí a znění otázek.

5 Analýza a interpretace získaných údajů

Zjistit a popsat specifika práce s neorganizovanou mládeží ve vybraných salesiánských střediscích v České republice.

5.1 DC1. Zjistit, co je hlavním cílem a posláním střediska

Z odpovědí všech respondentů vyplynulo, že posláním a cílem salesiánských středisek je práce s mladými lidmi a smysluplné vyplnění jejich volného času, ať už v rámci organizovaných kroužků nebo v klubech a oratořích, které jsou většinu času neorganizované. Chtějí mladým lidem pomoci v jejich rozvoji a doprovázet je v jejich životních etapách, zároveň z nich chtějí pomoci vychovat dobré občany. Ve dvou případech bylo uvedeno i další z poslání, a to předávání křesťanských hodnot, i když to v dnešní době dle respondenta R2 není jednoduché: *„Chceme z děcek vychovávat nějaký zodpovědný občany a eventuelně i křesťany, i když jakokdyby ta dnešní doba je taková jaká je a třeba za Dona Boska to v tomhle bylo asi jednodušší, že tam byli všichni jako kdyby nějak věřící, ale takhle u nás už to je náročnější v tom, že spíš jako jsou tady všichni nevěřící...“*

Shrnutí:

Tento dílčí cíl byl tvořen jednou tazatelskou otázkou, na kterou respondenti odpovídali velmi podobně, ale pokud mám shrnout, co je posláním a cílem salesiánských středisek, tak je shodný s cílem, který měl Don Bosco, a tím je snaha vychovat z mladých lidí dobré občany a křesťany.

5.2 DC2. Zjistit, jaké typy služeb střediska nabízejí

Položením této otázky jsem zjistila, že všechna střediska mají velmi širokou nabídku aktivit, a to nejen pro mládež. V první řadě provozují kroužky s různým zaměřením např. pohybové, různě tvořivé, hudební, jazykové a další. Ve dvou střediscích mají také lezeckou stěnu a všechna byla vybavena venkovním hřištěm. Dále provozují klub maminek nebo klub rodičů s dětmi, kde se aktivit účastní děti společně s rodiči. *„Potom tady máme klub rodičů a dětí, takže jsme úplně aj pro ty nejmenší.“* (R1) Pořádají programy pro veřejnost a různé tábory. Provozují oratoř, což je volnočasový

otevřený klub pro děti a mládež a děti tedy mohou kdykoliv přijít a kdykoliv odejít. „Potom tady máme oratoř, je to takovej klub pro děti od 8 do 14-ti let a na něj navazuje klub VeSPOD, který je pro děti od vlastně 14 do 26...“ (R1) Ve dvou střediscích jsou provozovány ještě kluby VeSPOD a Vrtule, které jsou určeny pro starší děti. V Praze-Kobylisích je také budova salesiánského divadla, kde se konají představení. Čtyři respondenti se také zmínili o křesťanských programech, která jsou určena i pro širokou veřejnost. „... ještě tady máme programy pro veřejnost a potom jsou tady nějaký křesťanský programy, který nabízíme lidem jako že můžou přijít. Potom tady máme ještě přednášky který jsou jednou za 14 dnů, jsou vlastně zdarma jsou vždycky do nějakýho tématu laděný.“ (R1)

Následující otázka se týkala služeb ve smyslu zákona o sociálních službách. Z dotazovaných středisek provozovalo jen jedno registrovanou sociální službu, a to nízkoprahový klub Vrtule, který mají v Praze-Kobylisích. Tento respondent také uvedl, že v tomto středisku je i centrum pro rodinu, které spolupracuje např. s OSPOD, ale zatím registrovanou sociální službou nejsou. Respondent, který pracoval několik let ve středisku v Plzni se zmínil, že v Plzni mají dvě registrované služby, a to nízkoprahový klub Vzducholod' a centrum pomoci dětem, mládeži a rodině Sřecha. I když klub VeSPOD není registrovanou sociální službou, sociálního pracovníka by uvítali. „Sociálního pracovníka tady nemáme bohužel, i když třeba možná bysme za něho byli rádi, protože jak jsem říkal ten, ten práh jako tam je poměrně dost nízko a jako choděj nám sem děcka i co sou v nějakým riziku nebo na nějaký hraně prostě z drogama a já nevím se záškoláctvím.“ (R2)

Shrnutí:

Výzkum ukázal, že zkoumaná salesiánská střediska provozují širokou škálu služeb. Jedná se převážně o kroužky, které spadají více do oblasti pedagogiky, ale každé středisko provozuje minimálně oratoř, která je určena pro volnočasové aktivity dětí a mládeže, do kterých dochází klienti, kteří zde tráví svůj volný čas pod dohledem zkušených pracovníků, a ti se jim plně věnují. Z odpovědí vyplynulo, že kluby, které střediska provozují, mají i registrovanou sociální službu, a to v případě tohoto

výzkumu byl nízkoprahový klub mládeže Vrtule. Salesiánská střediska jako církevní zařízení nabízejí i křesťanské programy.

5.3 DC3. Zjistit, jaké typy klientů nejčastěji střediska navštěvují

Na tuto otázku nebylo možné najít jednoznačnou odpověď. Kroužky jsou ve všech střediscích organizované a mají určené zaměření a věkovou hranici a klienti na ně docházejí pravidelně. Proto jsem se více zaměřila na klienty klubů a oratoří. Tam se respondenti shodli, že se jedná o klienty z blízkého okolí jejich střediska a pohybují se většinou ve věku 12 – 16 let. Co se týče pohlaví, tak tam se shodli, že v průměru přichází stejný počet chlapců i dívek, ale není to pravidlo. Jsou období, kdy chodí víc chlapci, a pak zase po nějakou dobu víc dívky. Stejně tak je to i se stálostí klientů. Tak polovina klientů dochází poměrně pravidelně a půlka z nich se přijde několikrát podívat, a pak už nepřijdou nebo až za dlouhou dobu, případně se objeví v nějakém kroužku, či na jiné akci pořádané střediskem. Klienti pocházejí ze zajištěných, ale převážně neúplných rodin nebo rodin nefunkčních. Do oratoře přicházejí i ti, kteří mají nějaký problém, ale není tak zásadní, aby museli vyhledat službu například nízkoprahového zařízení. V klubu Vrtule, což je NZDM, jsou už klienti více specifictí a respondent R4 typického klienta popsal: *„Mladý člověk kolem 15-ti, 16-ti let, kluk-holka úplně na půl jako, že tam se nedá říct, že by to byli úplně kluci. Bejvá z neúplný rodiny, ale ne nefunkční. Jsou tam nějaký dysfunkce, ale ne nefunkční, to znamená je to člověk, kterej dokončuje základní školu nebo je v prváku na nějaký střední škole. Často si hledá nějaký příjem, aby mohl financovat svoje zájmy. Náš typický klient je kuřák užívající alkohol, není to tak že by byli alkoholici, ale pravidelně ho pijí. Pravidelně si taky myslím, že je tam užívání konopných drog.“* (R4)

Zjišťovala jsem také, proč tam docházejí a čím je pro ně středisko zajímavé. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že jsou to hlavně kamarádi, které tam mají, cítí se ve středisku dobře a mohou si tam s pracovníky o čemkoliv popovídat. *„Za prvé oni nás znaj, tak si myslím, že kvůli nám, že si s nama udělají takovej důvěrný kontakt a vyjou prostě, že jsme kamarádi a přijdou si popovídat a řeknou hele je to špatný je to dobrý.“* (R1) Pak jsou to různé hry a půjčování vybavení, které si sami

nemohou dovolit. Jeden respondent zmínil i zajímavé programy, které pro ně pravidelně připravují a neorganizovanost tzn. že mohou kdykoliv přijít a nemusejí chodit pravidelně.

Shrnutí:

Z důvodu provozování mnoha různých služeb mají salesiánská střediska také různé klienty. Kroužky navštěvují klienti, kteří mají jasně dané zaměření a věkovou hranici. Pro potřeby výzkumu jsem se zaměřila na oratoře a kluby. Tam už docházejí většinou klienti ze zajištěných, ale převážně neúplných rodin nebo rodin nefunkčních. Co se týče pohlaví, tak v průměru chodí stejný počet chlapců a dívek, ale také to záleží na situaci a období. Do oratoře přicházejí i klienti, kteří mají nějaký problém, ale není tak zásadní, aby museli vyhledat třeba službu nízkoprahového zařízení. Klient NZDM Vrtule, který je registrovanou sociální službou má typického klienta ve věku 15 – 16 let, z neúplné, ale ne nefunkční rodiny. Je to kuřák pravidelně požívající alkohol, ale není to alkoholik a pravidelně užívá konopné drogy. Všechny klienty klubů a oratoří do střediska lákají kamarádi, dále pracovníci, se kterými si mohou popovídat, ale také zázemí ve formě fotbálku nebo vybavení, které tu mají k dispozici.

5.4 DC4. Zjistit, jak probíhá proces přijetí klienta

Procesy přijetí klienta do oratoře nebo volnočasového klubu probíhají podobně, nízkoprahový klub Vrtule se od nich liší. Nejprve nastává proces prvokontaktování, což je v oratořích okolo 3 návštěv, v NZDM Vrtule to může být až 10 návštěv. V rámci prvokontaktu se pracovníci představí, blíže zájemce seznámí se střediskem a řeknou mu, jaké zde má možnosti vyžití. Zároveň ho upozorní na pravidla a případné sankce, pokud je nebude dodržovat. Pak je žádoucí, aby se zaregistrovali a zřídili si průkazku či kartičku, jak ji nazývali v jiném středisku, která se pohybuje od 100,- do 150,- Kč za rok. Průkazka má pro klienty výhodu, že si pak mohou kdykoliv půjčovat vybavení jako míč, deskové hry, koloběžky apod. a využívat další vybavení střediska. „... *pokud přichází semka poprvé, tak ti co mají na starosti ten otevřený klub tak si ho vezmou seznámí ho s vnitřníma a venkovníma prostorama, kde si může pučovat věci, co obnáší, kdyby tady chtěl být, že má teďka prostor si to tady*

vyzkoušet ten den a pak at' doma se domluví s rodiči nebo když je někdo starší, tak mu říct – pokud semka budeš chtít pravidelně docházet, tak to znamená zaregistrovat se a zaplatit ten poplatek kterej s tím souvisí.“ (R3) Další středisko má dva typy průkazek, a to buď s půjčováním věcí a nebo bez půjčování, ale mohou se účastnit aktivit, pokud mají vlastní vybavení. Další dva respondenti mají dobrou zkušenost, že k nim mohou chodit klienti i bez průkazky a vybavení si půjčují prostřednictvím pracovníka. Důvodem je alespoň částečné snížení práhu a umožnění využívat službu i bez registrace. V nízkoprahovém klubu Vrtule probíhá proces odlišně. Pracovníci již v rámci prvokontaktu zjišťují, zda zájemce spadá do cílové skupiny, jestli službu potřebuje a seznámí ho s jeho právy a povinnostmi. Po zjištění potřebných informací je s ním uzavřena dohoda o poskytování služby, a to buď písemně nebo ústně. Od té doby se stává uživatelem služby a pracovníci s ním začínají budovat individuální plán. Ten je většinou uzavírán ústně, protože mají zkušenosti, že písemná forma klienta často odradí. „*To plánování probíhá ústně, je to proto že mám pocit, že vlasně ten papír je v tudletu chvíli překážkou.*“ (R4) Samozřejmostí je, že klient má právo nahlížet do své karty v databázi.

Zajímala jsem se také o pravidla, která klienti musí dodržovat. Při rozhovoru jsem byla často upozorněna, že pravidel mají hodně, proto jsem je požádala alespoň o výčet těch nejdůležitějších. Všichni se shodli, že klienti nesmí být agresivní na ostatní ani na pracovníky. Ve vnitřních ani venkovních prostorech střediska se nekouří, nepije se alkohol a neužívají se žádné omamné látky a nemluví se sprostě. Ve dvou případech mi bylo dovysvětleno, že v rámci hry a zápalu pro věc nějaké vulgárnější slovo padnout může, to pracovníci respektují. Dále dva respondenti uvedli jako další pravidlo neničení půjčených věcí a vybavení střediska. Jeden respondent uvedl i zákaz sexuálních aktivit na klubu. Pro dokreslení uvedu způsob práce s pravidly: „*...na konci oratoře máme vždycky takové kolečko, kde si říkáme co se nám líbilo a co se nám nelíbilo a tam vlastně taky jsme naučili děti, že se nejmenuje. Když třeba se nám nelíbilo něco co nám někdo udělal, tak neříkáme jméno, ale řekneme, dotyčný nám něco udělal, aby věděli, že se neukazuje a jako prstem.*“ (R1)

Nyní mne zajímaly sankce za porušení pravidel a případné důvody pro ukončení spolupráce. Všichni respondenti se shodli, že se za doby jejich působení nestalo, aby byl někdo vyloučen a dále nemohl navštěvovat středisko. Ve dvou případech mi bylo sděleno, že ani vedoucí klubu či oratoře nejsou kompetentní vyloučit klienta, to může učinit jen ředitel salesiánského střediska. Jinak jeden respondent uvedl, že ve středisku používají červené a žluté karty. „*Máme žlutou a červenou kartu, když jakoby fakt zloběj strašně, tak se jim dá žlutá, když zloběj ještě pořád, tak se jim dá červená a majou stopku.*“ (R1) STOPku mají na den, na týden nebo i měsíc, záleží na závažnosti situace. STOP znamená, po jakou dobu nesmějí klub navštívit. Systém STOP, ale bez používání karet uvedli i všichni ostatní respondenti. Drobné prohřešky se řeší na místě a domluvou.

Shrnutí:

Z výzkumu vyplynulo, že procesy přijetí klienta do oratoře nebo volnočasového klubu probíhají podobně, nízkoprahový klub Vrtule se od nich liší. Nejprve nastává proces prvokontaktování, což je v oratořích okolo 3 návštěv, v NZDM Vrtule to může být až 10 návštěv. V rámci prvokontaktu se pracovníci představí, blíže zájemce seznámí se střediskem a přiblíží mu, jaké zde má možnosti vyžití. Zároveň ho upozorní na pravidla a případné sankce, pokud je nebude dodržovat. Pak je žádoucí, aby se zaregistrovali a zřídili si průkazku (kartičku) za malý roční poplatek. V tomto se oratoře a klub VeSPOD liší od klubu Vrtule, protože ten je registrovanou sociální službou, a ta je klientům ze zákona poskytována zdarma.

5.5 DC5. Zjistit, jaké metody sociální práce salesiánské kluby používají

Nejdříve bych začala klubem Vrtule, který je registrovanou sociální službou, a proto se v tomto dílčím cíli od ostatních služeb v dotazovaných střediscích výrazně liší. Základními metodami tady jsou poradenství, informační servis, doprovázení klientů do návazných institucí a zprostředkování kontaktu, které může mít i formu mediace. Zde jako příklad respondent uvedl, že bylo třeba nastartovat komunikaci mezi rodičem a dítětem, proto byl do střediska přizván i rodič. Tři pracovníci mají i výcvik krizové intervence a jsou kompetentní poskytnout i základní krizovou pomoc. V závěru odpovědi ale konstatoval, že nejvíce je poskytováno poradenství.

Jestliže shrnu odpovědi ostatních respondentů ze středisek, tak nejčastěji uváděli metodu formou rozhovoru a poradenství. Odpověď jednoho z respondentů se mi velmi líbila a myslím, že vystihuje metody, které všechna salesiánská střediska používají. *„Jsme na pomezí sociální, pedagogické a pastorační práce a v metodách práce, kterou tady děláme, se inspirujeme ze všech oblastí, takže co se týče té sociální oblasti, tak v momentě, kdy je to potřebné, nabídneme základní poradenství, můžeme nabídnout i prostředníka mezi dětma a rodičema, při jednání s úřadem a institucemi.“* (R5)

Pro získání lepšího přehledu o práci s mládeží mne zajímalo, jak vypadá jejich práce s jednotlivcem, se skupinou, případně s komunitou. Zjistila jsem, že komunitní práci ani v jednom z mnou oslovených středisek nedělají. *„Komunitní práci neděláme, není moc kapacita na to a druhá věc mi přijde, že v Praze se komunitní práce dělá velice těžko. Jak je to takový anonymní to město a vlastně ta Praha 8 nebo ten sever té Prahy 8, kde my působíme, tak tam je jako hodně sídlišť a přijde mi takový anonymní no. Nejen kapacita, ale i to prostředí není vhodné.“* (R4) Práci s jednotlivcem jsem již z velké části popsala v předchozích odstavcích. V oratořích a volnočasových klubech nemají speciální práci s jednotlivcem většinou se jedná o práci se skupinou. Pouze jeden respondent uvedl, že v současné době nemohou moc pracovat se skupinou, protože k nim docházejí klienti, kteří mají spíše individuální problémy a zájmy. Respondent z klubu Vrtule doplnil k práci s jednotlivcem zpracování individuálního plánu, kdy si v kontaktní místnosti sedne jeden pracovník s jedním klientem, případně si jen povídají a řeší problém, se kterým klient za pracovníkem přišel.

Práce se skupinou probíhá formou tzv. animace, kdy se animátor (pracovník) aktivně účastní činnosti společně s klienty. Tři respondenti uvedli, že mají alespoň jednou týdně řízený program. Jeden respondent jej specifikoval, jako výlety po okolí, někdy spojené s hrou, protože zjistili, že klienti okolí svého bydliště vůbec neznají. Další z nich mi vysvětlil, že nyní se ve středisku snaží, aby byli klienti aktivnější, proto jim denně chystají řízenou aktivitu. *„Letos máme třeba na pondělí je posilovna, ve středu je hudebna pro ty, kdo chtěou, vždycky je to pro ty, kdo chtěou. Ve čtvrtek vaříme, v pátek máme Xbox – taneční podložky.“* (R2) Všichni se pak shodli na tom,

že řízené aktivity nejsou povinné, a pokud se jich klienti nechtějí účastnit, mohou si povídat, hrát deskové či jiné hry a v případě klubů třeba jen sedět na baru a povídat si s barmanem. Bar je samozřejmě nealkoholický. Respondent z Vrtule mi jejich práci přiblížil na příkladu, jak pracují se skupinovou normou. Uvedl, že v současné době dávají dohromady fotbalový tým a fotbal použijí jako nástroj k tomu, aby klienty naučili hru fair play, komunikovat spolu a vyjasnit si pravidla.

Shrnutí:

Výzkum ukázal, že v tomto dílčím cíli se liší oratoře a volnočasové kluby od registrované sociální služby, kterou má klub Vrtule. Základními metodami ve Vrtuli jsou poradenství, informační servis, doprovázení klientů do návazných institucí a zprostředkování kontaktu, které může mít i formu mediace. Dále mají 3 pracovníci Vrtule kurz krizové intervence a jsou tedy schopni poskytnout i základní krizovou pomoc. U oratoří a volnočasových klubů jsou to rozhovory s klienty a poradenství, ale pracovníci jsou připraveni a schopni poskytovat i základní odborné poradenství a doprovázet klienta do institucí. Dalším zajímavým poznatkem, který jsem zjistila, je četnost akcí pořádaných pro klienty. Jedná se o akce, které mají výchovný charakter, proto jsou vždy cílené na nějaké aktuální téma. Pořádají výlety do okolí a navštěvují různá místa, aby klientům přiblížili třeba jen část města, ve kterém žijí, případně vysvětlili a ukázali běžné činnosti, které ve svém okolí neuvidí, a tím získávají větší všeobecný přehled.

5.6 DC6. Zjistit, jaké akce pořádají a co je jejich cílem

Na pořádání akcí jsem již částečně narazila v předchozích otázkách, ale tady mne zajímaly jiné než každodenní rutinní akce. To mi také jeden z respondentů uvedl jako cíl těchto akcí. „*No, aby to bylo pestrý, tak z toho důvodu, aby to nebylo jednotvárný, protože i ten strukturovaný program je jako furt stejnej a určitě i proto, že do toho spadaj i ty víkendovky a třeba i ten tábor, že je to úplně něco jinýho, když s těma děckama jsme pak na celej víkend než jenom na ty tři hodiny toho provozu klubu, takže pak ty vztahy jsou úplně jiný s těma děckama, který s náma jezdí na tyhle akce.*“ (R2) Ve všech dotazovaných střediscích probíhají tematické víkendové akce, které spočívají v přespávání na klubu. Střediska také každoročně pořádají salesiánské

tábory tzv. chaloupky, které se vyznačují malou skupinou klientů cca 15 a k tomu „nepřiměřeně velkému“ počtu pracovníků, kterých bývá kolem 5-ti. Důvodem je vytvoření rodinné atmosféry, aby pracovníci mohli s klienty trávit dostatek času i v jejich volném čase, kdy neprobíhá řízený program. V jednom rozhovoru byly zmíněny i vodácké tábory a lyžařské výcviky, které si kladou za cíl pomoci každému jednotlivci zorientovat se v kolektivu, nastavit pravidla vzájemného soužití a ukázat mu roli, ve které může být kolektivu prospěšný.

Další akce probíhají v rámci středisek. Jeden respondent vyzdvihl akce, které pořádají pro širokou veřejnost např. lampionový průvod, v období Vánoc je to živý betlém a teď poslední akcí byl dětský den, kterého se účastnilo cca 300 dětí a dospělých. Jako cíl uvedl zviditelnění střediska a zkvalitnění jejich pravidelné činnosti. Podobnou akci, ale v menším rozsahu pořádají i v jiném středisku „*Děláme různé fotbalový turnaje, děláme hudební vystoupení, s klientama domlouváme, ať už na klubu nebo jsme dělali i venkovní, dělali jsme grafity – džeming - kdy si nejenže mohli vyzkoušet sprejovat, ale vysvětlovali jsme jim legislativu, která k tomu je, na co si dávat pozor, jak poznat legální plochu a podobný věci.*“ (R4) Cílem je přivést a nalákat nové klienty, ale také prohloubit vztahy s těmi stávajícími. Zároveň se tím propagují služby, které poskytují, a nenásilnou formou vysvětlují i patřičnou legislativu.

Shrnutí:

Výzkumem jsem zjistila, že ve všech dotazovaných střediscích probíhají tematické víkendové akce, které spočívají v přespávání na klubu. Střediska také každoročně pořádají salesiánské tábory tzv. chaloupky, které se vyznačují malou skupinou klientů, aby mohla být vytvořena rodinná atmosféra a pracovníci tak mohli s klienty trávit dostatek času i v jejich volném čase, kdy neprobíhá řízený program. Dále jsou v rámci středisek pořádány i akce pro širokou veřejnost sloužící nejen k nalákání nových klientů, ale i ke zviditelnění a propagaci střediska.

5.7 DC7. Zjistit, jak je ve střediscích vnímána úloha pastorače mládeže

Z odpovědí všech respondentů vyplynulo, že i když jsou křesťanské středisko, tak klienty v žádném případě k pastorači nebo evangelizaci cíleně nevedou. V případě nízkoprahového klubu tak nemohou činit už z podstaty služby, která nedovoluje předávat klientům názory ohledně politiky nebo víry, ale klienti vědí, že jsou církevní organizace, řada z nich jsou salesiáni a salesiánky, ostatní pracovníci jsou věřící. Další respondent uvedl, že se alespoň v rámci kroužků snaží zařadit některé prvky jako zpívání písní s náboženskou tematikou nebo na dané téma něco tvoří, ale co se týče oratoří a klubů, tak většinou čekají až na situaci, kdy se klient sám zeptá. Na táborech je to individuální podle střediska. Jedno dopředu avizuje, že bude obsahovat náboženské prvky, jiné středisko jen v rámci tábora upozorní, že bude probíhat mše nebo jiná aktivita a záleží na klientovi, jestli se jí účastní nebo ne, ale každopádně musí respektovat, že někdo jiný je věřící a nesmí program narušovat.

Ze získaných odpovědí jsem vycítila, že všichni respondenti by přivítali větší aktivitu v této oblasti a rádi by si s klienty na toto téma popovídali, ale zároveň mi jeden uvedl, že v této otázce jsou klienti velmi citliví a opatrní. Jiný poznamenal, že by mu to přišlo i nefér vůči rodičům, kteří k nim svého potomka pošlou, a oni by ho měli ovlivňovat ohledně víry. I v této části si vypůjčím citaci jednoho respondenta, který na mou otázku odpověděl zhruba takto: „*Pastorace v tom neorganizovaném provozu je zatím skoro nepopsaný list. Ve všech střediscích, kde jsou podobné provozy jako oratoř se shodneme, že tam pastorace nějakým způsobem probíhá, ale není zatím vytvořena žádná metodika, není to popsané, jak konkrétně to probíhá a čeho konkrétně tam chceme dosáhnout. Úplným základem práce v téhle oblasti je nabízení osobního příkladu žití jiných ne úplně většinových hodnot a norem. Snažíme se jim ukazovat, že existují nějaké křesťanské hodnoty a normy chování, které ve společnosti jinde třeba nemají moc možnost vidět, ač jsou v kontrastu s tím, co vidí v médiích i co můžou vidět ve škole nebo někdy i doma.*“ (R5) Zaujala mne i další odpověď, kde respondent připomenul, že posláním střediska je celistvý rozvoj mladého člověka a postesknul si, že podle něj se na duchovní stránku trochu zapomíná.

Shrnutí:

Z odpovědí vyplynulo, že i když jsou křesťanské středisko, tak klienty v žádném případě k pastorači nebo evangelizaci cíleně nevedou. Z rozhovorů bylo patrné, že by všichni přivítali, kdyby se mohli ve své práci více zaměřit na duchovní stránku, ale ze strany klientů není o tuto službu zájem. Jejich nynější snahou je alespoň klientům ukázat a předat křesťanské hodnoty v podobě osobního příkladu.

5.8 DC 8 Zjistit, s jakými institucemi a organizacemi spolupracují

Pouze v jednom případě mi bylo sděleno, že se řadí spíše mezi školská zařízení, a proto jejich hlavní spolupráce se odehrává s několika základními školami v okolí střediska. Další dva respondenti uvedli, že v tomto roce chtějí více navázat spolupráci s organizacemi v okolí. Nyní probíhá hlavně s blízkým nízkoprahovým zařízením, kde si vzájemně vypomáhají s klienty. Okrajově spolupracují i s OSPOD, s nedalekou školkou a základní školou. Druhý respondent zmínil pravidelné setkávání poskytovatelů služeb pro děti a mládež na Praze 8, na kterém participuje úřad Městské části 8, OSPOD, kurátoři a zástupci dalších neziskových organizací, kteří pracují s dětmi a mládeží. Účastní se jich také zástupci škol a policie. Poslední respondent z nízkoprahového klubu Vrtule vyjmenoval alespoň ty nejdůležitější. Patří mezi ně oddělení místní policie, stejně jako u ostatních respondentů to je OSPOD. Dále sociální odbor na městské části, další neziskové organizace na Praze 8, organizace DOM – dům otevřených možností, což je azylové bydlení pro mládež již od 16-ti let a krizové ubytování s následnou péčí nabízí i Dům tří přání, se kterými také spolupracují.

Respondenti také uvedli, že spolupracují s ostatními salesiánskými středisky v České republice, se kterými se pravidelně setkávají a sdělují si zkušenosti, aby mohli dále zlepšovat svoje služby. *„Jednou za tři měsíce nebo za dva je setkání ředitelů salesiánských středisek, potom jednou ročně je setkání pracovníků, kteří pracují s neorganizovanou mládeží, takže tam jsou jednak ty sociální pracovníci, co se týká těch nízkoprahů, a pak ty co jsou v těch oratořích nebo v těch otevřených klubech, protože to k sobě tak jako víc jde, pak ti co mají na starost kroužky, ti co pečují o dobrovolníky,... tak podle zaměření.“ (R3)*

Shrnutí:

Výzkum ukázal, že salesiánská střediska spolupracují jak se státními institucemi jako je OSPOD, kurátoři, policie, sociální odbor příslušné městské části nebo školská zařízení, tak s blízkými neziskovými organizacemi a ojediněle i s organizacemi, které zajišťují krizové ubytování jako je např. Dům tří přání nebo DOM – dům otevřených možností.

Závěr a diskuze

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit a popsat specifika práce s neorganizovanou mládeží ve vybraných salesiánských střediscích v České republice. Pro sběr dat jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu, který se mi jevil jako vhodnější vzhledem k rozsahu a typu výzkumu. Jeden z důvodů byl také fakt, že v České republice nejsou salesiánská střediska tak rozšířená a nebylo by možné uskutečnit sběr dat v potřebném rozsahu, jaký je vyžadován v případě kvantitativního výzkumu. Hlavní cíl jsem v transformační tabulce rozdělila na osm dílčích cílů, a ty jsem zjišťovala pomocí 18-ti tazatelských otázek. Vzhledem k počtu tazatelských otázek jsem zvolila strukturované interview, které má pevně dané schéma, pořadí a znění otázek. Interview jsem uskutečnila s pracovníky salesiánských středisek, kteří dobře znají toto prostředí a mají dlouholeté zkušenosti v oblasti práce s neorganizovanou mládeží. Díky dobře zvolené výzkumné strategii a profesionálnímu přístupu respondentů, se mi podařilo dosáhnout vytyčených dílčích cílů a následně pak i hlavního cíle.

Z provedeného výzkumu jsem zjistila následující čtyři specifika práce s neorganizovanou mládeží, která mají salesiánská střediska oproti jiným klubům a službám poskytovaných podobnými organizacemi. Pro lepší přehled je očísloji a popíši každé zvlášť.

1) Asi nejvíce viditelným specifikem je prostředí, ve kterém se kluby nacházejí. Jedná se o velké areály, kde se tzv. pod jednou střechou nacházejí kroužky, sociální služby, rodinná centra a další služby pro různé cílové skupiny. Součástí areálu je vždy venkovní areál s hřištěm a často i kostel nebo fara. Vnitřní prostory jsou prostorné a vybavením a dispozicemi odpovídají účelu, pro který byly vytvořeny. Většina běžných klubů si takové prostory ani vybavení nemohou dovolit, a to je podle mého názoru velká výhoda salesiánských středisek, která jsou již od doby vzniku první oratoře v roce 1841 zaměřena na výchovu a pomoc dětem a mládeží. Zázemím střediska naplňují poslání, které jsem uvedla v teoretické části této bakalářské práce, kde se prostřednictvím pestré nabídky volnočasových aktivit snaží

nejen vychovávat mladé lidi, ale hlavně jim poskytnout prostor k uspokojení jejich sociálních a vzdělávacích potřeb.

2) Dalším s tím souvisejícím specifikem je, že se všichni pracovníci ve středisku dobře znají a nepůsobí pouze v jedné činnosti, ale např. v oratoři a současně působí v některém z kroužků, což podle mne pomáhá navozovat důvěrnou a přátelskou atmosféru. Salesiáni se snaží vytvořit klientům příjemné, rodinné a bezpečné prostředí. Snaží se, aby se u nich všichni cítili dobře, a pokud již nespádají do cílové skupiny např. v oratoři, tak aby pokračovali v klubu a následně se sami stali animátory a zapojili se do práce pro mladé v rámci střediska.

3) Významným specifikem je oblast duchovní. Ta je uváděna v teoretické části jako třetí pilíř salesiánského preventivního systému. Z výzkumu vyplynulo, že i když jsou křesťanským zařízením, tak klienty žádným cíleným způsobem k pastorači nebo evangelizaci nevedou. Dotazovaní uvedli, že znaky v podobě obrazů Dona Bosca, křížků na stěně nebo výroků Dona Bosca na stěnách se v každém středisku nacházejí, ale pracovníci na ně zvláště nepoukazují. Stejně je tomu i v případě kostelů a farností, které jsou součástí některých středisek. Slouží spíše k zamyšlení a případným dotazům klientů, na které pracovníci rádi a zasvěceně odpoví. V souvislosti s tímto dílčím cílem bylo na respondentech patrné, že by byli rádi, kdyby s klienty mohli otevírat více témat s duchovní tematikou, ale ze strany klientů zatím bohužel není dostatečný zájem. Snaží se tedy alespoň na osobním příkladu ukazovat křesťanské hodnoty a normy chování, se kterými se v běžném životě nesetkávají, a tím naplňovat podstatu salesiánského preventivního systému.

4) Posledním specifikem, které bych zmínila je, že salesiánská střediska působí ve více oblastech. I když jsou některá zařízení registrovaná jako školská, přesto provozují klub oratoř, která je určena dětem a mládeži k neorganizovaným volnočasovým aktivitám. Důležité je také to, že se pracovníci z jednotlivých klubů a kroužků pravidelně v rámci salesiánských středisek scházejí, sdělují si své zkušenosti a předávají si náměty a postřehy, jak danou oblast služby vylepšit. Na práci ve střediscích je vidět celistvost práce s klientem, a to jak v oblasti sociální,

pedagogické i náboženské. Tento přístup také popisují v teoretické části v kapitole 2.3 Směr salesiánské pomoci.

Výsledek výzkumu mi ukázal, že teoretická část týkající se historie a poslání salesiánů je shodná s výzkumnou částí a salesiánská střediska i dnes naplňují svá poslání. Jedinou odlišnost vidím v oblasti duchovní, kdy pracovníci nemají moc prostoru na předání křesťanských hodnot, které Don Bosco považoval za důležité. V kontextu dnešní doby si myslím, že je také škoda, že ve střediscích nepůsobí více sociálních pracovníků. I tento názor jsem ve výzkumu zaznamenala. Sociální pracovníci jsou zatím jen ve střediscích, která mají registrovanou některou ze sociálních služeb, ale vzhledem k jejich činnosti v oblasti sociální prevence by bylo vhodné mít ve středisku vždy alespoň jednoho sociálního pracovníka. To by také mohl být námět na další výzkum. Zjistit, zda by našel sociální pracovník uplatnění v salesiánském zařízení a v jaké oblasti služeb.

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Transformační tabulka	32
Tabulka č. 2: Respondenti	35

Seznam příloh

Příloha č. A: Ukázka rozhovoru s respondentem R1	
--	--

Použitá literatura

Tištěné zdroje

ČESKO. Vyhláška č. 505 ze dne 15. listopadu 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. *Sbírka zákonů ČR*. 2006, částka 164, s. 7021. ISSN 1211-1244

ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006, o sociálních službách. *Sbírka zákonů ČR*. 2006, částka 37, s. 1257-1289. ISSN 1211-1244

BOSCO, J., *Můj život pro mladé: Vzpomínky zakladatele salesiánů*. Vyd. Praha: Portál, 2014, 232 s. ISBN 978-80-262-0767-2

BOSCO, Teresio, *Don BOSKO*. Vyd. Praha: Portál, 1993, 438 s. ISBN 80-85282-60-7

BOSCO, Teresio, *Don BOSCO*. Vyd. 3., Praha: Portál, 2004, 436 s. ISBN 80-7178-967-4

ČÁMSKÝ, Pavel, Jan SEMBDNER a Dagmar KRUTILOVÁ, *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. Vyd. 1., Praha: Portál, 2011, 264 s. ISBN 978-80-262-0027-7

ČESKÁ ASOCIACE STREETWORK, *POJMOSLOVÍ Nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM)*. Vyd. Praha: Česká asociace streetwork, o.s., 2008, 20 s.

DISMAN, Miroslav, *Jak se vyrábí sociologická znalost*, Vyd. 3., Praha: Karolinum, 2002, 374 s. ISBN 80-246-0139-7

HENDEL, Jan, *KVALITATIVNÍ VÝZKUM: Základní metody a aplikace*, Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-7367-040-2

KAPLÁNEK, Michal, *Výchova v salesiánském duchu*. Vyd. 1., Praha: Portál, 2012, 120 s. ISBN 978-80-262-0126-7

Kontaktní práce: antologie textů České asociace streetwork. 2. Vyd. Praha: Česká asociace streetwork, 2009, 359 s. ISBN 978-80-254-4001-8

KOPECKÝ, Jaroslav, *Život a dílo sv. Františka Saleského*. Praha: Portál, 1995, 63 s.

MIOVSKÝ, Michal, *KVALITATIVNÍ PŘÍSTUP A METODY V PSYCHOLOGICKÉM VÝZKUMU*, Vyd. 1., Praha: Grada Publishing, 2006, 329 s. ISBN 80-247-1362-4

SKLENÁŘ, Marek, *salesiánská výchova do kapsy*. Praha: SADBA, 2012, 51 s.

STRAUSS, Anselm, Juliet, CORBINOVÁ, *ZÁKLADY KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU: POSTUPY A TECHNIKY METODY ZAKOTVENÉ TEORIE*, Vyd. 1. Brno: Sdružení Podané ruce, Boskovice: Albert, 1999, 196 s. ISBN 80-85834-60-X

Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Díl 3. Praha: Nakladatelský dům OP, 1997. 740 s. ISBN 80-85841-35-5 (3. svazek)

Internetové zdroje

Kdo jsou salesiáni. *DON BOSCO OSTRAVA: VYCHOVÁVÁME SRDCEM*. [26. 3. 2016].

Online dostupný z: <http://ostrava.sdb.cz/salesiani/>

Salesiáni u nás. *SALESIÁNI DONA BOSCA*. [26. 3. 2016]. Online dostupný z:

<http://www.sdb.cz/salesiani/o-salesianech/salesiani-u-nas/>

O salesiánech. *SALESIÁNI DONA BOSCA*.. [21. 3. 2016]. Online dostupný z:

<http://www.sdb.cz/co-delame/>

O salesiánech. *SALESIÁNI DONA BOSCA*. [1. 4. 2016]. Online dostupný z:

<http://www.sdb.cz/co-delame/strediska/>

Informace získané osobním kontaktem

SALESIÁNSKÉ STŘEDISKO MLÁDEŽE PRAHA-KOBYLISY, všeobecné informace získané v průběhu praxe ve středisku

PŘÍLOHA A

JH: Otázka č. 1: Co je hlavním cílem a posláním střediska?

R1: Posláním a cílem střediska je vlastně, aby děti se neflákaly někde na ulici a aby za nama chodily a my jim vyplňujeme jejich čas a jsme tu pro ně, když mají nějaký problém nebo potřebují pomct se školou nebo prostě jenom chtěou trávit čas někde jinde než v rodině. Tak přijdou za nama a my jim vlastně vyplňujem ten volnej čas.

JH: Otázka č. 2: Jaké typy služeb středisko nabízí?

R1: Máme tady kroužky, který jsou vlastně jakoby pode mnou, potom tady máme klub rodičů a dětí, takže jsme úplně aj pro ty nejmenší. Potom tady máme oratoř, je to takovej klub pro děti od 8 do 14-ti let a na něj navazuje klub VeSPOD, který je pro děti od vlastně 14 do 26, ale ještě tady máme programy pro veřejnost a potom jsou tady nějaký křesťanský programy který nabízíme lidem jako že můžou přijít. Potom tady máme ještě přednášky který jsou jednou za 14 dnů, jsou vlastně zdarma jsou vždycky do nějakýho tématu laděný.

JH: Otázka č. 3: Jaké typy služeb ve smyslu zákona o sociálních službách?

R1: Nemáme.

JH: Otázka č. 4: Jaké typy klientů nejčastěji středisko navštěvují?

R1: Nejvíc sem chodí, vlastně protože jsme Líšeň, tak děti z Líšně, ale máme tady aj některý z Vinohrad, který jsou hnedka tady pod kopcem. Chodí sem i holky i kluci. Je to tak půl na půl. A nejvíc tady do těch volnočasových klubů chod děti který jsou z rozvrácených rodin. Který prostě buďto maj jednoho rodiče nebo to neklape doma a nebo prostě opravdu potřebujou utéct z domova, ale ještě to není tak špatný aby vlastně chodily do nízkoprahu. Takže nám sem děcka nechodijou třeba pod drogama, nechodijou napitý. Tady máme vlastně ten práh.

JH: Otázka č. 5: Čím je podle Vás pro ně středisko zajímavé a přitažlivé?

R1: Za prvé oni nás znaj, tak si myslím, že kvůli nám, že si s nama udělají takovej důvěrný kontakt a vyjou prostě, že jsme kamarádi a přijdou si popovídat a řeknou hele je to špatný je to dobrý. Propadám, nepropadám takže asi proto.

JH: Otázka č. 6: Jak probíhá proces přijetí klienta?

R1: Je to prostě o tom, že děti přijdou, můžou se podívat kdykoliv, protože vlastně my fungujem každý den kromě úterý. Většinou dojdou s kamarádama, tak se podívají co, jak můžou kdykoliv přijít, kdykoliv odejít a potom jediný co, tak se vyřídí kartička, která je na celý rok a stojí na celý rok 100 korun a tady s touhle kartičkou potom vlastně ty děcka můžou pučovat hry můžou vlastně cokoliv a mají větší pravomoce než ty děti co nemají tu kartičku, ale jsou tu i děti který nemají tu kartičku a prostě jsou s nama pořád akorád si prostě nemůžou na sebe pučit balón, tak jim ho pučíme třeba my a takhle. Je to o tom, aby ty děti věděly že každéj má nějaký cíl a náš cíl je, aby si udělaly tu kartičku a aby tady s nama byly. Za prvé se nám přihlásijou do informačního systému, takže víme kdo sou jejich rodiče. Víme vlastně všecko, nejsou pro nás anonymní. Ta bez té kartičky nemají žádnou povinnost, takže my nevíme kdo jsou rodiče nemáme kontakty nemáme nic, takže proto to vlastně směřujeme týmhle směrem.

JH: Otázka č. 7: Jaká musí klienti dodržovat pravidla?

R1: Třeba jedno z pravidel je že vlastně nesmijou být na sebe agresivní, nesmijou si nadávat, protože tady máme třeba případy, který jsou sociální, tak tam máme právě jako že nenadáváme, neposmíváme se nikomu, potom na konci oratoře máme vždycky takové kolečko, kde si říkáme co se nám líbilo a co se nám nelíbilo a tam vlastně taky jsme naučili děti, že se nejmenuje. Když třeba se nám nelíbilo něco co nám někdo udělal, tak neříkáme jméno, ale řekneme, dotyčný nám něco udělal, aby věděly, že se neukazuje a jako prstem. Drogy, alkohol, to se nesmí.

JH: Otázka č. 8: Jaké mohou být důvody pro ukončení spolupráce?

R1: Už se nám to párkrát stalo, ale my třeba máme karty. Máme žlutou a červenou kartu, když jakoby fakt zloběj strašně, tak se jim dá žlutá, když zloběj ještě pořád, tak se jim dá červená a majou stopku. Takže nemůžou třeba druhej den přijít. Když jakoby udělaj něco fakt hodně, že třeba nám něco ukradnou nebo něco takovýhodle, třeba balonek blbej a nechcou ho vrtáti a lžou nám, tak třeba dostanou stopku na týden. Nebo když už je to fakt nesnesitelný, tak je to třeba stopka na měsíc. Ale vždycky je to tak, že jakoby jim řekneme Hele když se omluviš, přijdeš, řekneš jo, že je to špatně nebo nám doneseš to cos odcizil, tak jako se dá domluvit a může chodit třeba jeden den v týdnu. Nebo potom jakoby aby fakt ty děcka nevěděly, že je jako vyhazujem.

JH: Otázka č. 9: Jaké metody sociální práce používáte?

R1: No jako jednou z metod sociální práce, to je všude, jsou rozhovory, takže jakoby my s děckama hodně mluvíme, je to o komunikaci. Jinak jakoby nic jinýho, jsme školský zařízení a nejsme jakoby sociální.

Práci v terénu nemáme, ale občas, když nám přijde do oratoře míň dětí, tak jdeme jakoby celej tým s těma dětma a jdeme tady na hřiště, kde víme, že tam jsou další děti, jdem si s nima hrát, aby oni věděly. Oni se třeba ptajou, tak jim řekneme, že jsme ze salesiánského centra a že můžou dojít a tohle a už se nám párkrát stalo, že ty děcka opravdu došly, že je to zaujalo.

JH: Otázka č. 10: Jak probíhá práce s jednotlivcem?

R1: Pracujeme s obojím, akorát teda nepracujeme s rodinou. Protože my na to nemáme jakoby nemáme právo. Většinou teda je to skupina, se kterou se právě fakt hrajou. Vždycky je nějaká společná hra, to se hraje. Potom jsou teda různý jiný aktivity a s jednotlivcem se pracuje, když vidíme že ten člověk je odstrčenej nebo když vidíme, že potřebuje zrovna ten den, protože nás je vždycky víc těch animátorů, kteří tam jsou. Není tam nikdy jeden, takže je tam nás třeba 5, tak to je jakoby hodně lidí, tak jeden si třeba vezme toho člověka jde si s ním popovídat nebo si s ním hraje něco a snaží se z něj něco dostat, abychom jako věděli.

JH: Otázka č. 11: Jak probíhá práce se skupinou?

R1: Snažíme se třeba čtvrtky jsou specifický, že se chodí na výlety. Každý čtvrtek, když je hezky, tak děcka vyjou, že se před třetí sejdem a ve tři vyrážíme jenom třeba tady v okolí Líšně, protože i když to jsou Líšňáci, tak to neznaj. Tak si dem tady to, mezitím si zahrajem nějakou hru, potom jdeme zpátky a vlastně se jde domů. Vždycky je nějaká společná aktivita.

JH: Otázka č. 12: Jak probíhá práce s komunitou?

R1: Chodí nám sem hodně romské děti i cizinci, ale oni jakoby zapadaj. Oni tym, že se dostanou, tak zkusijo jakoby na začátku to svoje, ale potom zjistěj, že by je jako děcka neměly rádi, tak se nám snažijó nějak přizpůsobit. Není to o tom, že by jakoby byla skupina normálních dětí a romských dětí. Je to všecko dohromady. Občas si nadaj, ale to je třeba v ráci hry, ale to se usměrní nebo dostanou stopku a potom si to nějak uvědoměj.

JH: Otázka č. 13: Jaké typy akcí pořádáte?

R1: Tak třeba v oratoři se pořádají víkendovky, kdy děcka se sbalej a jede se s nima na víkend. Pátek, sobota neděle, to bývá ted'ka dost často nebo se tady přespává na salesku. To bývá z pátku na sobotu, vždycky je to v nějakým tématu a úplně to stejný dělá vlastně klub, akorát tam toho se s nima dá víc, protože to už jsou starší děcka.

Nebo se dělá tábor, speciálně pro oratoř, o prázdninách oratoriánskej přímo, kde vlastně ty děcka majou možnost, protože většina z nich nezná vůbec co to je spat pod stanem, tak se jede na naše tábořiště a oni tam týden můžou být v jurtách pod stanama a je tam pro ně program, tak se dělají vlastně i tábory.

JH: Otázka č. 14: Co je cílem akcí?

R1: Cílem je asi ukázat jim, že lidi můžou být spolu, můžou se mít rádi a není to o tom se jen hádat, to co vidijou doma. Je to takový aj předat jim něco novýho, takže opravdu jim třeba před 14-ti dnama byli v lama centru tady u nás, kdy vlastně děcka poprvé viděly živý lamy, živý ovce a viděly třeba, že z ovce se dá mlíko. Třeba to v životě neviděly. Oni to vidijou v plechovce nebo v něčem, ale nevyjou prostě. A

fakt je vidět, že když se ty děcka, sem dostanou třeba v září, tak na konci roku to jsou úplně jiné děti, protože oni se neboje, oni jdou všechno je baví, oni se víc usmívají, těšíjou se za nama, že je to fakt vidět, že ty děcka dělají obrovský pokroky.

JH: Otázka č. 15: Jak je důležitá pastorace mládeže v rámci střediska?

R1: Určitě jo, protože aj tým jak jsme křesťanské středisko, tak jako my máme za úkol doprovázet ty děti. Né teda s každým to jde, protože nám sem chodí jak věřící tak nevěřící děti a je to jako složitý. Nejdřív člověk musí zmapovat jestli vůbec půjdou do toho a potom člověk je jakoby někam doprovází a snaží se jakoby, ale je to běh na dlouhou trať protože ty děcka jsou zavřený.

JH Otázka č. 16: Jakým způsobem je mládež vedena k pastoraci?

R1: Postupně, je to tak, že ty děti strašně poznaj jestli ten člověk má nebo nemá o ně zájem a oni si najdou vždycky někoho, kdo se jim líbí a komu se jako odevřou a potom k tomu člověku mají největší důvěru, takže vlastně jako by my s nima blbnem a všechno a pro ně je strašně důležitý třeba lidský kontakt, který doma nemaj. Takže oni za náma přijdou a potřebujou se třeba pomazlit nebo něco takovýhodle a člověk pak postupně ty děcka, jak získávají tu důvěru, tak se mu otvíraj a nechaj si říct aj názor a tohle třeba není dobrý a tohle je, takže fakt všechno postupně.

JH: Otázka č. 17: S jakými institucemi a organizacemi spolupracujete?

R1: My máme teďka ve vizi do roku 2020, že budeme spolupracovat s organizacemi v okolí, takže my tady máme kulturní centrum, tady hnedka přes ulici, takže s ním se snažíme spolupracovat. Pak je tady školka Pastelka, ta je trošku dál, ale s tou taky spolupracujeme. Potom se snažíme se salesiánským centrem v Žabovřeskách, kdy teď třeba v sobotu jsme měli turnaj fotbalovej.

Ministerstvo školství, ale tam je to spíš o tom, že oni nám dávají finance. My možná ještě třeba město Líšeň, kde nám vyvěšují různé plakátky a máme tam třeba výstavy. Máme přímo tady v Líšni Líšeňské noviny, kam vlastně vždycky, když vychází, tak tam jsou naše články, ty tam píšeme normálně. Když máme jakýkoli akce, tak máme

to na radnici máme to tady v okolí, máme vyhlídnuté obchody se kterými spolupracujeme a ty nám to tam jako vyvěšují. Když je něco velkého, tak se to dává na zastávky. Třeba na tábory máme reklamy v rádiu, rádio Proglas, to je tady takový líšenský rádio, tak to o nás taky mluví.